

Nye tider – nynorsk!

**Prosjekt for å fremje lesing av nynorsk litteratur i
Nordhordlandskommunane**

**Biblioteka i Nordhordland i samarbeid med
LNK 2008-2011**

2012

Kapittel 1

Nye tider – nynorsk!

Prosjekt for å fremje lesing av nynorsk litteratur i Nordhordlandskommunane

Dei 8 kommunale biblioteka i Nordhordland har frå 2008-2011 samarbeida om prosjektet "Nye tider – nynorsk". Alle deltagarkommunane er nynorskkommunar og ligg i omlandet til Bergen der bokmål dominerer og spreiar seg raskt. Dette gjer at skriftspråket her er utsett for større press frå bokmål enn mange andre kommunar med nynorsk som hovudmål.

Målet for prosjektet var å framheve og styrke nynorsk litteratur i folkebiblioteket, auke kunnskapen om variasjonen i den nynorske litteraturen hjå bibliotekpersonalet og utvikle nye metodar for å formidle han. Til prosjektet fekk vi omlag 20 % av dei ressursane vi meinte vi trengte. Men vi er takksame til Fritt Ord for medfinansiering og LNK som både tok initiativ til og var med å finansiere prosjektet. Midlane rakk til for eit treårig prosjekt og langt mindre omfattande enn LNK hadde planlagt. Prosjektet var tenkt som lokalt dei første tre åra og så utvidast til landsomfattande dei tre neste.

Til tross for dette, meiner vi at vi har oppnådd ein heil del i forhold til måla. Dette vil rapporten gje ei grunngjeving for.

Meir populær?

Vi vil påstå at den nynorske litteraturen nå er den mest tiltalande og lett tilgjengelege i biblioteka i Nordhordland.

Kan dette dokumenterast med eit høgare utlån av nynorske bøker?

Det er interessant å samanlikne med utlånet før prosjektstart i 2008 og fram til oktober 2011 (grunna overgang til nytt registreringssystem og manglende detaljstatistikk i det nye systemet, har vi ikkje data ut heile 2011) med korleis det er for andre folkebibliotek i Noreg i same periode. Da er det enkelt å samanlikne med bibliotek som har utlånssystemet BiblioFil, dei registrar mesteparten av utlånet i norske folkebibliotek og har ein god statistikk liggjande på nettet <http://www.bibliofil.no/top100ustat.html>

Ein freistande påstand kan vere at nynorsk litteraturen ikkje vert formidla godt nok gjennom biblioteka. Om ein ser på utlån av nynorske bøker i norske bibliotek (BiblioFil) i 2008 for vaksne lånarar (i Nordhordland er statistikken for lånarane, men i BiblioFil er statistikken for vaksenbøker, noko som kan gje små forskjellar), viser det seg at 6 av dei 100 mest utlånte titlane til vaksne i Nordhordland frå 1.1. til 22.8. 2008 var på nynorsk. Av dei var 4 originalt skrive på nynorsk og 2 oversett frå andre språk.

Til samanlikning var 3 av dei 100 mest utlånte vaksenbøkene i BiblioFilbiblioteka per 1.4.2008 på nynorsk, 2 originalskrive på nynorsk.

Boktitlane på listene over dei 100 mest utlånte i BiblioFil og i NH er mykje dei same, med små lokale variasjonar.

Ser ein så på resultatet etter prosjektperioden viser det seg at av dei 100 mest utlånte titlane til vaksne i Nordhordland frå 1.1. til 18.10 i 2011 var 4 bøker på nynorsk, av dei ei vaksenbok – Arne Hjeltnes: Ivar Nimme og 3 barnebøker – to av dei av Maria Parr. Av desse fire vart berre to innkjøpt på innkjøpsordninga, men 3 av dei 4 bøkene er originalskrive på nynorsk. Til samanlikning var berre 1 av dei 100 mest utlånte vaksenbøkene i BiblioFilbiblioteka per 1.10.2011 på nynorsk, Carl Frode Tiller: Innsirkling, på 99.plass.

Bøkene til **Maria Parr**, ligg så høgt på listene for vaksenutlån, takka vere ei aktiv og medvite formidling av at dei er morosame og gode også for vaksne.

Utlånstala er nedslåande, men hadde truleg vert verre utan aktiv formidling. Biblio filbiblioteka har berre **ein** tittel med på nynorsk, på **99**. plass av 100!

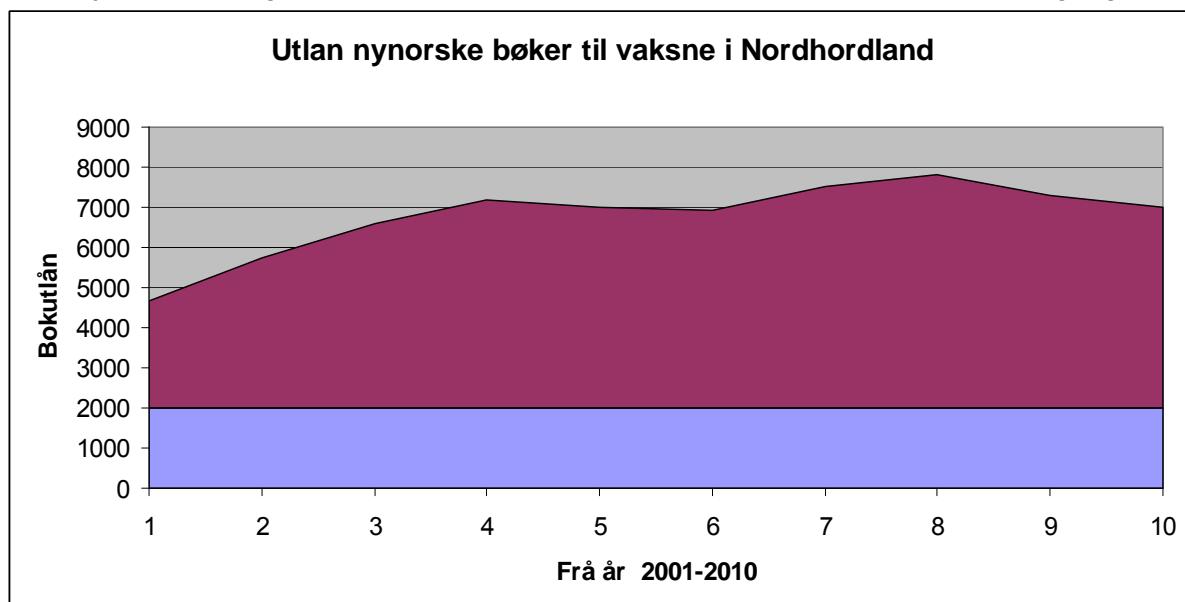
Frå 1.1.til 22.8 2008 var **59** av dei 100 mest utlånte titlane til vaksne i Nordhordland originalskrive på bokmål, 47 med i innkjøpsordninga frå Kulturfondet.

65 av dei mest utlånte vaksenbøkene i Biblio filbiblioteka per 1.4.2008 var originalskrive på bokmål, 59 Kulturfondbøker.

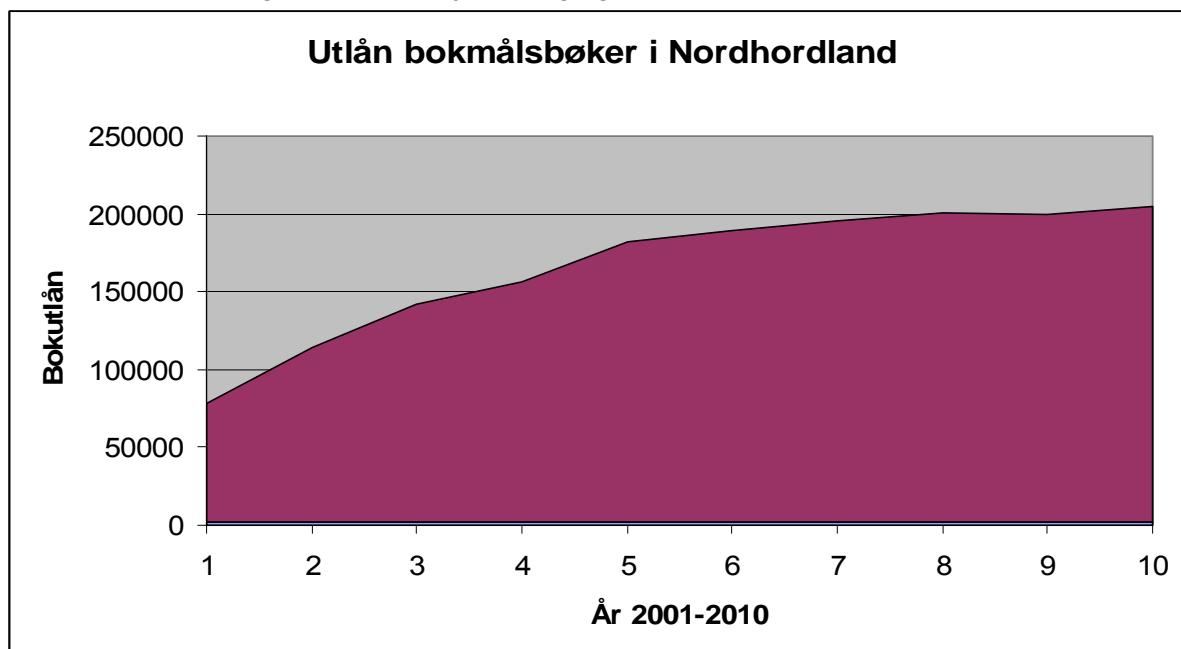
Til samanlikning var **47** av dei 100 mest utlånte titlane til vaksne i Nordhordland frå 01.01.til 18.10.2011 originalskrive på bokmål, 42 i innkjøpsordninga frå Kulturfondet, tilsvarende for Biblio filbiblioteka per 1.11.2011 var **41** originalskrive på bokmål alle i innkjøpsordninga.

Det er kraftig tilbakegang i utlån av bøker frå norske forfattarar som skriv på bokmål til under halvparten av dei 100 mest populære bøkene i denne perioden, omlag ein tredel tilbakegang for Biblio filbiblioteka og 20 % for Nordhordlandsbiblioteka. (NH).

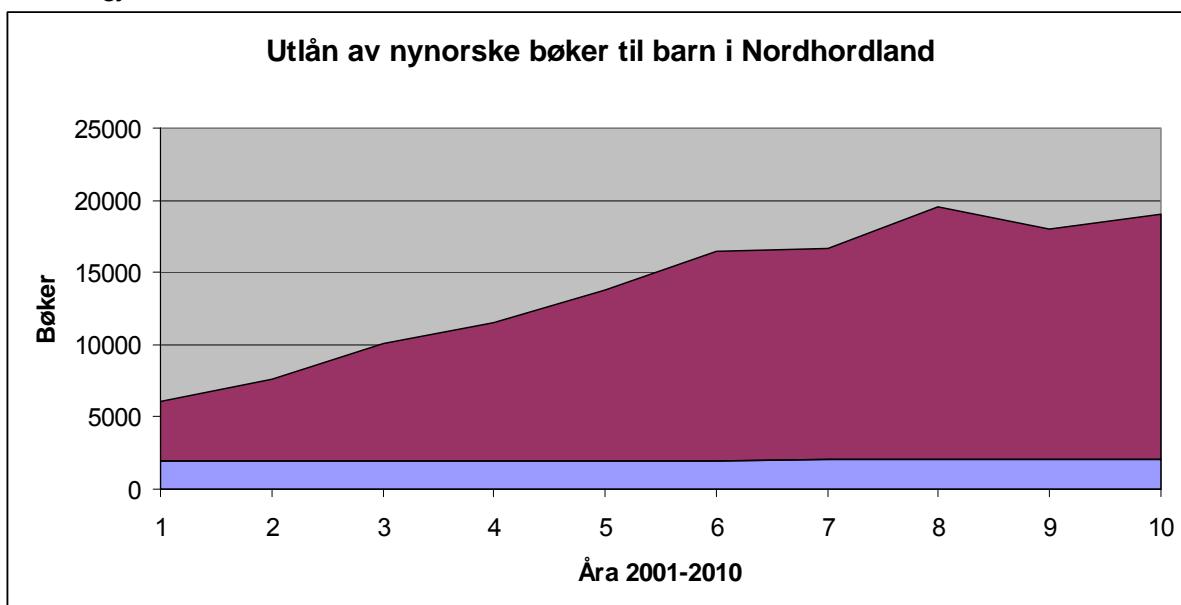
Når det gjeld samla utlån av nynorskbøker til vaksne i perioden, var dei i 2007, før oppstart av prosjektet 5495 og i 2010 (våre siste tal delt på språk) 4995, altså ein liten nedgang (9%).

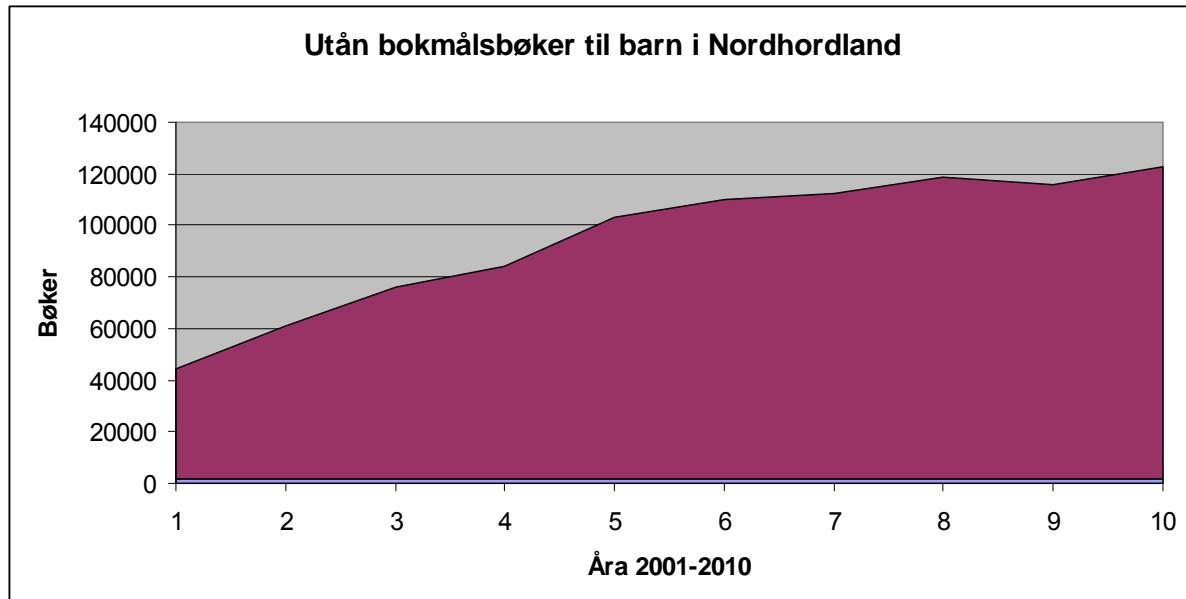

For bokmål viser tala ei jamn auke i heile perioden frå 193408 i 2007 til 203048 i 2010 (5%). Utlån til både barn og vaksne viser jamn stiging frå 2001

Når det gjeld utlån til barn er tala slik:

Ved oppstart av prosjektet var **13** av dei 100 mest utlånte titlane til barn i Nordhordland frå 1.1. til 22.8. 2008 var på nynorsk. Av dei var **2** originalskrive på nynorsk og 11 oversett frå andre språk. Mens 40 av hundre mest utlånte bøkene til barn i Nordhordland var originalt skrive på bokmål.

Til samanlikning var **ingen** av dei mest utlånte barnebøkene i Biblio filbiblioteka per 1.4.2008 på nynorsk, medan 29 av 100 var originalskrive på bokmål.

Men elles er bøkene på desse listene mykje dei same, Rowling med Harry Potter, alle bøkene til Jørn Jensen, Rampete Robin-bøkene, Karsten og Petra-bøkene til Bringsværd. Seriar generelt både norske og omsette, dominerer heilt og fullt før prosjektstart. Nemnast må også at kunstdetektivserien til Bjørn Sortland er godt representert på begge lister. Sortland skriv både på bokmål og nynorsk, dessverre er kunstdetektivserien berre på bokmål. Skal tro om dei hadde vore like mykje utlåna i heile Noreg om dei var på nynorsk? Og korleis ligg utlån til barn an ved prosjektslutt hausten 2011?

16 av dei 100 mest utlånte titlane til barn i Nordhordland frå 1.1. til 18.11. 2011 var på nynorsk. Av dei var 8 originalskrive på nynorsk, men berre 2 innkjøpt av Kulturfondet og altså halvparten oversett frå andre språk. Også 16 av dei hundre mest utlånte bøkene til barn i Nordhordland var originalskrive på bokmål heile 4 av dei var skrive av Bjørn Sortland (på bokmål).

Til samanlikning var **ikkje nynorske bøker med** mellom dei mest utlånte barnebøkene i Biblio filbiblioteka per 1.10.2011, medan 41 av 100 titlar var originalskrive på bokmål.

Bøkene på listene både i Nordhordland og Biblio fil er framleis og ennå meir enn i 2008, dominert av seriar og stort sett dei same som i 2008, sjølv om serien til Magne Widmark har kome til for fullt og nokre andre har blitt mindre talrike. Av dei mest populære ligg framleis Bjørn Sortland godt an, alle hans 12 bøker om kunstdetektivane er på Biblio fils 100 på topp, mot 6 i Nordhordland. Nordhordlandsbiblioteka (NH) har derimot med 4 av bøkene om Knoterud FK av Lars Mæhle i Leseløveserien på nynorsk, Lars Mæhle er ikkje representert hos Biblio fil.

Nemnast må også at Jørn Jensen er svært populær på begge lister i heile perioden, men i NH er nesten alle bøkene hans som er omsett til nynorsk mellom dei 100 mest utlånte.

Statistikk for utlån av bokmål og nynorsk har vi ikkje for 2011 i NH, grunna nytt utlånssystem som ikkje gjer dette mogleg, men vi har for 2007 og 2010.

I 2007 lånte Nordhordlandsbiblioteka ut 110291 bokmålsbarnebøker og i 2010 :120430, ei auke på vel 9 %

Utlånet av nynorskbøker til barn var i 2007: 5701 og i 2010 heile 7370, altså om lag **30%** auke.

Så merksemda rundt den nynorsk barnelitteraturen har ført til auke i utlån av barnbøker totalt og ei kraftig auke i utlånet av nynorske barnebøker.

Skulering

Grunna for små ressursar, har det ikkje vore mogleg å kartleggje på kva område det manglar nynorsk litteratur og å ta kontakt med forlag om dette.

Men det ein har funne ut, er at framsida på mange nynorskbøker er for kjedelege og fengjer ikkje lånarane. Det kan virke som om ein god del forlag og forfattarar ikkje veit kor viktig framsida er. Korleis og kvifor skal folk få lyst til å lese ei bok i dag, i eit samfunn kor vi dyngast ned i freistande bilet og tilbod av alle slag? Det er jo framsida som skal vekke appetitten, så ein grip boka og tittar inni. Få forfattarar er så kjente og får så mykje omtale at lesarane kjem og spør når dei gir ut ei ny bok.

I desse tre åra har dei tilsette i alle NH-biblioteka gått gjennom mesteparten av den litteraturen som er registrert på nynorsk i våre bibliotek og presentert han for kvarandre. Vi har da funne ut at mykje nynorsk litteratur er for ordinær. Den følgjer ikkje Einar Økland som meiner at: "*Skal den nynorske barnelitteraturen overleve, må han vere best!*" Eg vil gjerne utvide det til å gjelde all litteratur på nynorsk. Men korleis ligg det an?

Inntrykket er at det er minst like mykje uengasjerande og uinspirerande litteratur på nynorsk som på bokmål. Og det er ikkje bra. Det gjer at folk flest får eit inntrykk av at det er mykje kjedeleg litteratur på nynorsk, sidan han berre utgjer ein liten del av det som samla vert utgjeve og det samstundes prosentvis er så stor sjanse for å treffe på ei kjedeleg eller likegyldig nynorskbok, når ein heilt tilfeldig plukkar opp ei for å lese. Her må forлага ta sitt ansvar meir alvorleg. Det held ikkje at ei bok er språkleg god, om han ikkje har ei historie å fortelje eller kjem med nye tankar, nye synsmåtar, overraskingar eller ny innsikt.

Utlånsstatistikken i biblioteka talar sitt tydelige språk om kva folk vil ha.

Bibliotekarane kan hjelpe med å finne dei gode bøkene, perlene, men vi treng fleire av dei om vi skal halde fram med å prioritere nynorsk.

Med denne grundige gjennomgangen, har vi også fått bekrefta at det er for lite faglitteratur for barn på nynorsk, men diverre også funne ut at den som er slett ikkje alltid held faglege mål.

Prosjektet har jobba mykje med å skulera dei tilsette i biblioteka, så dei lettare kan anbefale god nynorsk litteratur.

Alle tilsette har delteke på to seminar kvart år med presentasjon og vurdering av mest heile fjarårets utgjevingar både av barnelitteratur og voksenlitteratur, faglitteratur og skjønnlitteratur. Så for åra 2008-2010, har bibliotektilsette i Nordhordland særskilt god kunnskap.

Det er dei tilsette sjølv som har presentert bøkene, noko som også aukar tilliten til vurderingane og aukar formidlingsevna hos dei tilsette på biblioteka når dei skal tilrå litteratur. Dei har blitt meir sjølvskre og kan formidle nynorsk litteratur på ein offensiv måte, men og meir kritiske grunna eigen erfaring og kollegaer vurdering.

Den nynorske litteraturen er lettare å gripe til no enn før prosjektstart, sidan han er godt kjent.

Men ein har også kunnskap om kva som er därleg litteratur og dette vert ikkje formidla og bøkene vert flytta frå hyllene. For meir om dette opplegget, dei såkalla Alverseminara sjá kapittel 2.

Der det er parallellutgåver både på bokmål og nynorsk vert bokmålsutgåva plassert i magasin, dersom nynorskutgåva er god nok. Nynorskutgåva får ei dominerande posisjon i formidlinga. Plan for omlegging av bokval og profilering av den nynorske litteraturen, er gjennomført i Nordhordlandsbiblioteka, men i noe vekslande grad, av økonomiske grunnar. På alle fellesmøte i NH, har det blitt presisert at ein må kjøpe inn meir god nynorsk litteratur. Mykje meir av nynorsk kvalitetslitteratur av er nå på utstilling i biblioteka. Ved bokval vert nynorske bøker kjøpt inn oftare enn før i alle genre, der det er mogleg og han tilfredsstiller kvalitetskrava. Dei åtte biblioteka vil nok ha ulik profil med omsyn til dette, men alle har styrka nynorsktilbodet. Bokstamma er oppdatert på nynorsk no, der den økonomiske situasjonen tillet det. Ein har mange fleire eksemplar av populære nynorske barnebøker nå enn før.

Metodar

Kvart år i prosjektperioden har vi hatt ulike formidlingstiltak for å fokusere på nynorsk litteratur. Tiltaka har vore både for barn og vaksne, her kan nemnast : To litteraturklovnar på 40 skular i Nordhordland til om lag 600 barn og forskjellig litterære utstillingar både for barn og vaksne. Elles har vi mellom anna gjort følgjande for å fremje nynorsk litteratur:

Multikulturell og multimedial vandreutstilling "Ingen stad som her" <http://kulturellveving.no/> med opning på Osterøy og skodespelaren Linda Fosse med Aslaug Laastad Lygre-program. Utstillinga vart vist på poesifestivalen på Lygra. På Lygra hadde vi mykje program plakatutstilling om Aslaug Laastad Lygre og hennar dikt, samt lyrikkspå for barn, ungdom, vaksne og i Hauge-lyrikk i Lindåsbokbussen Nyfiken. Vandreutstillinga held så fram i dei andre Nordhordlandskommunane, til saman 6 plassar. Det var svært stor interesse for utstillinga og mykje publikum. Meir om dette opplegget i kapittel 3.

«**Lyrikkspå**» vart utvikla spesielt som metode for å formidle lyrikk til barn, unge og vaksne på ein morosam måte. Lyrikk av mange nynorskforfattarar vart lese og vurdert med tanke på om dei inneheld ein spådom og så plukka ut og nummerert til å passe i «spåen». Når du vart spådd i dikt fekk du etterpå diktet med deg i eit fint kort med tittel: «Dikt for deg i». For meir om opplegget og erfaring med det sjå i kapittel 4.

«Spådamene» var både på Lygra og rundt i dei lokale biblioteka. Dette er eit konsept vi vil vidareutvikle seinare med meir dikt og større bredde. Det gav spaning og interesse for lyrikken. Vi bør nok også finne dikt for barnehagebarn.

Kortspel inspirert av eit engelske kortspelet om barnebøker, bilkarta frå åttitalet og "Rachels metode" for vurdering av bøker, gjekk vi fryktlause i gang med å lage vårt eige kortspel for 5.-7. klasse, med utgangspunkt i 28 nynorske barnebøker og våre eigne kategoriar. Kortspelet er framleis under utprøving, for meir om kortspelet sjå kapittel 5. For foreløpig vurdering sjå vedlegget kapittel 5. av Marit Gro Berge.

http://www.mitnordhordland.no/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper<mid=75

Bloggar : [Godboka - blogg](#)
[Nynorsk – blogg](#)

Bloggene med omtale av gode nynorske bøker er kome godt i gang og nye bøker vert vurdert kvar veke.

Nynorsk attraksjon

Mykje arbeid vart lagt ned i ideen om Nynorsk attraksjon, men ein fekk ikkje NRK eller Bergens Tidende med på dette og det vart ikkje tid til å jobbe meir med det. Tanken var å få til ein

konkurranse i samarbeid med media om ein nynorsk lyrikkholmgang med lokale attraksjonar av alle slag både fysiske og imaginære som tema for dikting. Kven var flinkast til å dikte på direkten (poesislam?) Vi hadde alt avtalt med Linda Eide og Sylfest Lломheim at dei skulle vere dommarar, men NRK, BT og fleire sa nei og utan mykje mediefokus, ville det ikkje gå.

Men kanskje kan vi få det til som ungdomspoesislam i samarbeid med Hordaland fylkesbibliotek og Ungdomens kulturmönstring?

Litteraturfestival

Vi avslutta prosjektet med ein stor litteraturfestival med heile 3621 deltagarar og 119 arrangement for både vaksne, ungdom og barn i alle kommunane i Nordhordland. For barn og ungdom 93 arrangement og 2800 deltagarar. Sjå eigen presentasjon i kapittel 6 og 7.

Anna

Vi har hatt mange forfattarbesøk og møte med profesjonelle formidlarar og fagpersonar av ulike slag prosjektperioden. Det tradisjonelle forfattarbesøket der forfattaren les, fortel om skrivinga si og svarar på spørsmål, har vore ein del av dette tiltaket, men vi har òg prøvd å setja besøka inn i nye og spennande samanhengar. Vi har hatt t.d. lese- og skrivekurs med forfattarar og ymse slag litteraturproduksjonar og samarbeid med andre kunststarter, som musikk, biletkunst, videokunst og kunsthåndverk.

Gjennomføringa

Svært mykje tid, særleg i 2010, har gått med til å söke om prosjektmidlar for å få eit større prosjekt og prosjektleiar i 70% stilling.

Å avkläre rettigheitar i samband med kortspel og dikt til puffane, var også tidkrevjande, men ein fekk ikkje nok prosjektmidlar til å gjennomføre prosjektet som planlagt.

Men vi har hatt gode økonomiske støttespelarar særleg i LNK (Landssamanslutnaden for nynorskkommunar), Fritt Ord, Hordaland fylkeskommune og fylkesbiblioteket, samt stor innsats frå dei tilsette på folkebiblioteka i Nordhordland.

Vegen vidare

Etter å ha lese mykje nynorsk lyrikk og omtrent all nynorsk skjønnlitteratur, mykje fag og all fag og skjønn for barn i løpet av desse åra, oppdaga ein og kanskje ikkje uventa, at det er meir kraft og kvalitet i lyrikken enn i prosaen.

Så kom sanninga fram: denne lyrikken må kome meir, enklare og betre ut til folk og ikkje minst som "brukslyrikk" til mange samanhengar og markeringar. Difor tok vi med i søknaden til Hordaland fylkeskommune om KUP-midlar i 2010 at ein ville opprette ein nettstad for nynorsklyrikk, der ein får opp dikta i fulltekst, enkeltvis og dei kan søkjast opp etter emne og tema og for bruk i ulike samanhengar.

Dette fekk vi ikkje pengar til, men det er ein god ide som bør vidareutviklast.

Kanskje er dette den beste måten å fremje nynorsk skjønnlitteratur på?

Kanskje kan dette vere eit aktuelt prosjekt for å fremje den nynorske lyrikken?

Samandrag

Fokus på nynorsk litteratur i biblioteka gjør at utlånet vert høgare enn for andre bibliotek, sjølv om dei mest populære bøkene er dei same begge plassar.

Dei tilsette vart kursa to gongar kvart år i vaksen- og barnelitteratur og i kunnskap om nynorsk litteratur, dei såkalla Alverseminara. Prosjektet har utvikla mange metodar for å

formidle nynorsk litteratur mellom anna: Kortspelet: KAMP, multimedieprosjektet "Ingen stad som her", lyrikkspå: "Dikt for deg", litteraturformidlingsopplegga: "Eventyr er eventyrleg" og "Barcelonagjengen" og til sist litteraturfestivalen: "LeLittFestivalen"

Konklusjon

Bevisst satsing nyttar. Det trengs både merksemd, skulering, kunnskap og ikkje minst at ein har eit klart mål for kva ein vil oppnå, men då er det mogleg å fremje lesing av nynorsk litteratur.

Kapittel 2

Alverseminara

Ved oppstart av nynorskprosjektet i 2008, var det viktig for oss å finne ein metode til å skulera dei tilsette i nynorsk barnelitteratur, frå 2010 trong vi den også til skulering i vaksenlitteratur.

Vårt ønske var å få ein presentasjon og vurdering av all barnelitteratur på nynorsk som var registrert i våre samlingar same år og dei bøkene frå året før som ikkje tidlegare var presentert. Sjølv sagt vart både fag- og skjønnlitteratur med. Ansvarleg for seminara (prosjektleiar) fordele bøker og tidsramme på biblioteka og biblioteksjefane delte bøkene på alle eigne tilsette.

Nokre forfattarar blei også presentert med heile sitt forfattarskap, slike at litteraturkunnskapane både vart aktuelle og ein kunne sjå ei utvikling.

Første året tok ein t.d for seg forfattarskapet til Gull Åkerblom, Rune Belsvik, Linn Sunne, Ingelin Røssland, Finn Øgland, Ragnfrid Trohaug, Lars Mæhle, Oddveig Klyve, Oddmund Hagen, Heikki Grøhn, Hildegunn Dahle, Atle Hansen, Lene Kaaberbøl, Hans Sande, Stein Helge Mandelid, Tore Elias Hoel, Magnhild Bruheim, Arnfinn Kolerud, Terje Jonassen, Gudrun Pausewang, Tony Ross, T. Hellesen, Vegard Markhus, Sylvelin Vatle og Marit Ihle. Dessutan vart seriar som t.d. Kometbøkene vurderte.

Etter 2008 hadde vi barnelitteraturseminaret om våren og gjekk grundig gjennom alle nynorske barnebøker som kom ut året før.

Frå 2010 var det eit sterkt ønskje frå LNK om at vi også skulle ta for oss vaksenlitteratur. Sjølv om vi ikkje hadde meir prosjektmidlar, utvida vi med eit ekstra seminar i året, juleseminaret, og gjekk då grundig til verks med utgjevingar av vaksen litteratur det året. På seminaret desember 2010 hadde vi også med ein aktuell, lokal fagbokforfattar Jan Olav Gatland om Ola Raknes og ganske passande : ”Ord og orgasme”.

Alverseminara har vore ein stor suksess på mange måter: vi får mykje kunnskap om litteraturen, alle dei tilsette er med, det gir oss ei kjensle av felleskap, at vi er mange som arbeidar med det same og for felles mål. Dessutan er det sosiale viktig og det dukker ofte opp gode ideear til vidareutvikling og nytenking.

Kapittel 3

Ingen stad som her

«Ingen stad som her» (*There is no place like here*) presenterar tekstilhandverk som er skapte i møter mellom 14 kvinner frå 5 ulike land. Utstillinga spring ut frå eit samarbeid mellom Senter for byøkologi og tekstildesignaren Heidi Winge Strøm. Gjennom utstillinga ynskjer dei å stille spørsmål ved korleis vi diskuterer migrasjon og det fleirkulturelle Noreg, og skape eit rom for refleksjon rundt korleis migrasjonsprosessar formar menneske, samfunn og stadane vi bur.»*Ingen stad som her*» utforskar teoriar om mobilitet, møte og stadsdanning.

«Ingen stad som her» er bygd opp rundt tekstilobjekt, film og fotografi frå prosjektet "Kulturell veving", som vart gjennomført i Ytre Arna vinteren 2009/10. Til kvart einskild tekstilobjekt er det knyta eit dikt av ein Hordalandsforfattar. "Kulturell veving" var ei reise i og mellom ulike tekstiltradisjonar, der 6 kvinner frå Bergensregionen og 8 kvinner frå asylmottaket i Ytre Arna utforska teknikkar, mønster og fargar for å utvikle nye tekstilobjekt. Dei 14 kvinnene hadde stor og variert kompetanse

innan tekstilhandverk, frå formell eller uformell sektor. Nokon har jobba med tekstil som kunstnarar, andre som handarbeidslærarar, nokon som sjølvstendig næringsdrivande, andre igjen først og fremst på hobbybasis. Kvinnene tok med seg sine kunniskapar og erfaringar og jobba intensivt saman gjennom fem workshopar. Prosjektet vart gjennomført som ein deltagande designprosess, under leiing av Winge Strøm. Resultatet av dette arbeidet vart 11 møbelpuffar i tekstil, som vart konstruert og designa gjennom felles eksperimentering og utprøving.

Puffane har røter i historiene som kvinnene hadde med seg inn i arbeidet, samt i historier frå den gamle tekstilindustristaden Ytre Arna, der arbeidet fann stad. Ordet puff kjem frå det engelske ordet "tue". Kvar puff er som ei lita tue, ein liten stad, som ber på historiene til dei menneska som har laga den.

Den opne staden.

I offentleg ordskifte vert asylmottak og dei som bur der ofte framstilt som truande framandelement, som vil bryta med eksisterande sosiale praksisar og føra til uønskt endring i eit lokalsamfunn. Ei slik forståing av asylmottak byggjer blant anna på ei bestemt forståing av korleis stader og samfunn vert til. Stad forstår ein i denne samanhengen gjennom ein containermetafor, det vil seie at staden framtrer som ein behaldar som inneholder eit etablert og ferdig definert sett av nettverk, relasjonar og interaksjonar. Det nye som blir tilført staden blir dermed fortolka i negative termar. Denne forståinga av den gode stad og samfunn ligg samstundes til grunn for den generelle innvandringsdebatten og samtalens om det fleirkulturelle Noreg. Det faste og varige oppfattast ofte som eit vilkår for samfunn, medan endring og rørsle vert oppfatta som ein trussel, og som eit avvik frå normaltilstanden.

«*Ingen stad som her*» tar utgangspunkt i ein påstand om at migrasjon, som ein av mange former for mobilitet, alltid har vore fundamentalt i skapinga av samfunn og sosiale relasjonar. Gjennom utstillinga undersøkjer Senter for byøkologi kva som skjer dersom vi nærmar oss forholdet mellom territorialitet og mobilitet på andre måtar. Territorialitet kan her forståast som det avgrensa, faste og varige. Den danske geografen Bærenholdt hevdar at vår frykt for mobilitet byggjer på ei falsk deling mellom territorialitet og mobilitet. Han viser nettopp korleis ulike former for mobilitet er eit vilkår for at menneske møtest og dannar samfunn. Slik blir også stadane der vi bur forma. Ut i frå ein slik tankegang undersøkjer Senter for byøkologi samanhengar som finst mellom rørsle, nærvær og tilknyting til stad. Puffane er bærarar av konkrete møte, som har gått føre seg på ein konkret stad. Samstundes dannar puffane i fellesskap eit spesifikt rom for publikum å tre inn i. Dette er ein stad som er skapt i samspelet mellom historiene som er vevde inn i dei ulike puffane.

Utstillinga inneholder ulike komponentar. I ein del av utstillinga blir publikum invitert inn i prosessen bak puffane, gjennom biletar og film. I ein annan del av rommet blir puffane vist saman med dikt av lyrikarane Aslaug Laastad Lygre, Einar Økland og Olav H. Hauge for å gje nye tankar til opplevinga. Til sist vert dei og synt saman med større fotografi som viser dei iscenesett i det norske kvardagslandskapet.

Visningar

Norsk Trikotasjemuseum, Salhus, Bergen, 14. mars - 18. april 2010

Norsk design- og arkitektursenter (DogA), Oslo, 26. april - 8. mai 2010

Osterøy bibliotek, Lonevåg, 20. mai - 13.august, Poesifestivalen

<http://www.sumarnatta.no>/Sumarnatta på Lygra 20.-22. august. Hausten til biblioteka i Nordhordland. Våren 2011 del av den kulturelle skulesekken på Osterøy. Vidareutvikla av Else Karin Bysheim. Elevane er med og skriv dikt til den puffen dei vil og etterpå tova borna blomar som vart ein del av utstillinga. Våren 2012 vart dette tilbydd gjennom Den kulturelle skulesekken i Hordaland

Medverkande

Prosjektleiing, konseptutvikling og utstillingsdesign første del av prosjektet: Senter for byøkologi (BYØK) jobbar for å fremje miljøvennleg og sosial stadsutvikling. BYØK arbeider i spenningsfeltet mellom forskning, utreiling, arkitektur og kunst og har ei tverrfagleg tilnærming, som vekslar mellom ulike metodar, formidlingsuttrykk og nivå. Dette gir mogelegheit for å nærme seg komplekse utfordringar innan stadsutvikling på nye måtar.

Tekstil- og utstillingsdesignar: Heidi Winge Strøm har Mastergrad i industridesign og tekstildesign med spesialisering i strikk og vev. Ho jobbar frilans som tekstildesignar og konsulent og pendlar mellom Noreg og Paris. Winge Strøm jobbar hovudsakeleg med arkitektar og designarar i utforminga av tekstilar til rom og produkt.

Tekstilhandverk: Adida, Eman Dahir Ahmad, Marit Kristine Bastesen, Else Karin Tysse Bysheim, Bente Dammen, Beate Buø Magnus, Fathia Ahmad Mahmud, Fatima Dahir Ahmad, Amal Dahir Ahmad, Yoga, Manoranjithamalar Pathmanapan, Jamal Elkadri, Reidun Rydland, Janniche Ryssdalsnes

Lyrisk vidareutvikling: «Nye tider nynorsk!» ved Bente Dammen. Osterøy kunstlag for andre del av prosjektet og for DKS, Hordaland.

Fotografi: Espen Kjelling og Vilde Andrea Brun og

Film: Shahrukh Kouvasi

Dikt: Olav H. Hauge, Einar Økland og Aslaug Laastad Lygre

Formidlar i Den kulturelle skulesekken, Hordaland: Else Karin Bysheim

Sitat: "Place is a meeting up of histories" og "Place is thrown-togetherness" er henta frå Doreen Massey si bok "For space" frå 2005. "We only meet if we move" er tittelen på eit arbeid av Olafur Eliasson frå 2004.

Meir informasjon

www.kulturellveving.no. www.byokologi.no og Nordhordlandsbiblioteka

Puff 1
JULI

Hagen min er full av roser -
kom ein stad ifrå,
og steig inn på silkehoser
lett på tå

Steig herinn frå alveland
doggvatlauga nyst,
neiar for oss hand i hand,
firvreldkyst.

Endå fleire - stille - hyss -

listar vart seg inn,
søkjer sol og sumardrys
att for angen sin.

Hagen min er full av roser.

Kom ver med og sjå -
steig herinn på silkehoser
frå det blå.

ASLAUG LÅSTAD LYGRE

Puff 2

EIN SUMAR HAR TUSENVIS GRØNE ENGER

Ein sumar har tusenvis grøne enger
som byd oss til glade dans,
og enga har tusenvis vakre blomar
som ikkje skal plukkast til likferds-krans.

Ta av dine varme og tunge sko
- trø lett i det tette gras.
Livet har tusenvis gleder no
som ikkje må trampast i knas.

Føster set merke i mold og sand,
men graset det reiser seg att.
Graset er mjukt som ei barnehånd,
men molda er svart som natt.

ASLAUG LÅSTAD LYGRE

Puff 3

TÅRE, DU TARV IKKJE FALLA

Det var lite for deg
men mykje for meg:
Eit smil då det galdt
og eit handtrykk var alt.

Tåre,
du tarv ikkje falla,
eg veit du er salt.
OLAV H. HAUGE

Puff 4

DU LET SORGI DI FARA

Let sorgi di fara, og vinden tok henne med seg,
du kasta kvida, og tidi bar henne burt.
Men eg veit du vil finna steinar i vadet,
Du ei øy i havet,
ei bru yver Gjoll.

OLAV H. HAUGE

Puff 5

KVINNER

Flittige kvinnehender nøstar tida opp.
Dei held den stram
og halar den til seg.
Dei viklar omkring sine faste, bøygde fingrar,
kor godt er det ikkje!
Rundare, fastare veks nøstet,
ennå med den mjuke varmen i seg.
Og kvinnehendene nøstar tida.
Med eine handa roleg,
den andre i strenge bogar.
Kvinnene veit kvar dei skal.
Deira tru er endelaus
som tråden dei alltid
må lage eit næste av

EINAR ØKLAND

Puff 6

HER HAR EG BUTT

Her har eg butt meir enn ein mannsalder.
År med vind og stjernor i høg rigg
har sight framum.
Tre og fuglar har slege seg til her,
men eg har ikkje roa meg.

Olav H. Hauge

Puff 7

ENNO BUR VINTEREN I LJOSSET

Enno bur vinteren i ljosset
og kveldar i det fyrste graset,
det er bredegrønt og kaldt
etter han når han ris.
Og når kirsebærtrei kjem,
kjem dei med snø og legg
systerkinn mot bredane.
Løvetann sagar i i fjorgamle strå
og eldar frostgule bål.

OLAV H. HAUGE

Puff 8

VI FEKK EIN DAG
Vi fekk ein dag, eit år, eit liv
og alle ting,
og jorda rundt sin akse sviv
og går i ring.

Og over oss er sol og sky og stjerneband,
og kring oss dag og kveld og gry
og hav og land.

Og heile verda ho er vår
med alt som er.
For meg og deg ho open står
og til oss ber
si grøda og si fargebragd
og toneskjelv.
Oss alle ting er underlagd
frå hav til kvelv.

Vi er idag, men kverv mot kveld
i æve-eim
og kviskrar tungt og stilt farvel
med denne heim,
men i vårt far skal livet gro
i tid og rom
og skyta opp av dyre blod
som grøne blom.

ASLAUG LÅSTAD LYGRE

Puff 9

TEPPET

Vev meg eit teppe, Bodil,
vev det av syner og draumar,
vev det av vind -
Slik at eg, som beduinen, kan
breida det ut når eg bed,
sveipa det um meg
når eg sov,
og kvar morgen ropa:
Bord duka er!
Vev det til
ei kappe
i kulden
til eit segl
på min båt!
- Ein dag skal eg setja meg på teppet
og sigla burt på det
til ei onnor verd.

OLAV H. HAUGE

Puff 10

ALLTID SKAL BØLGJENE SKRIVA

Alltid skal bølgjene skriva
ved flo sjø
sine teikn over sanden
den kvite tavle.

Og alltid skal nokon koma
ved fjøre
og følgja havet si fingerskrift
for å freista lesa seg vis

ASLAUG LÅSTAD LYGRE

Puff 11

EIT ORD

Eit ord
- ein stein
i ei kald elv.
Ein Stein til -
Eg lyt ha fleire steinar
skal eg koma yver.   OLAV H. HAUGE

Kapittel 4

Dikt for deg - lyriksatsing

Vi fann tidleg ut at den nynorske lyrikken skil seg ut og har ein betre kvalitet enn mykje av prosaen, ikkje minst om ein samanliknar med tilsvarande på bokmål. Så vi ville gjerne grjere noko ekstra for å fremje nynorsk lyrikk.

Vi deltok på poesifestivalen på Lygra i 2010 med både nynorsk lyrikkutstilling og nynorsk «lyrikkspå» både for barn og vaksne. Forutan framføring av nynorsk lyrikk ved Andreas Høyland i Lindåsbokbussen «Nyfiken» og plakatutstilling om Aslaug Laastad Lygre og hennar dikt, laga av Lindås bibliotek.

Lyrikkspåen er utvikla i prosjektet. Det er ein tradisjonell «spå»:
Men spådomen er i form av eit dikt.

Dei som var spådd fikk alle eit fint kort med «Dikt for deg» og spådomsdiktet lagt inni.(Sjå kortet under)

På førehand vart lyrikk av mange nynorskforfattarar lese og vurdert med tanke på om dei inneheld ein spådom. Utveljing av dikta både morosam og omfattande.
Nokre forfattarar har meir dikt som passar inn t.d Olav H. Hauge og Åse Marie Nesse.
For barna har ein også med nokre rim frå folkediktinga.

Vi endte opp med fire grupperingar av lyrikkspådomar:

1. for barn
2. for ungdom
3. for vaksne
4. i Olav H. Hauge sine dikt.

Spådamene dukka opp både på poesifestivalen og rundt i dei lokale biblioteka.(sjå oppslag i Bygdnytt under).

Dette er eit konsept vi vil vidareutvikle seinare med fleire dikt og større breidde. Erfaringa er at lyrikkspåen både var tankevekkande, spanande og gøy og skapte dessutan interesse for lyrikken.

Både barn og vaksne synes det er ein morosam måte å bli kjent med lyrikken på.
Det mangla dikt for barnehagebarn og fleire spurte etter desse.

Etter å ha lese mykje nynorsk lyrikk og omrent all nynorsk skjønnlitteratur, mykje fag og all fag og skjønn for barn i løpet av desse åra, oppdaga ein og kanskje ikkje uventa, at det er meir kraft og kvalitet i lyrikken enn i prosaen.

Så kom sanninga fram: denne lyrikken må kome meir, enklare og betre ut til folk og ikkje minst som ”brukslyrikk” til mange samanhengar og markeringar. Difor tok vi med i søknaden til Hordaland fylkeskommune om KUP-midlar i 2010 at ein ville opprette ein nettstad for nynorsklyrikk, der ein får opp dikta i fulltekst, enkeltvis og dikta kan søkjast opp etter emne og tema for bruk i ulike samanhengar.

Dette fekk vi ikkje pengar til, men det er ein god ide som bør vidareutviklast.
Kanskje er dette den beste måten å fremje nynorsk skjønnlitteratur på?

Kanskje kan dette vere aktuelle prosjekt for å fremje lyrikken:

1. Lyrikkspå for barn, ungdom og voksne - vidareutviklast
2. VestlandsDikt til puffane i "Ingen stad som her" som del av DKS med formidlar og kunstformidling på mange vis
3. Eigne Puffdikt dikta av barn inspirert av "Ingen stad som her" med på DKS, Hordaland sitt tilbod. Presenterast på nett.
4. Nettstad for vestlandslyrikk.
5. Poetisk holmgang
6. Lyrikkslam

Men sjølv med manglende KUPmidlar gav vi oss ikkje med lyrikken.

Mykje arbeid vart lagt ned i ideen om «**Nynorsk attraksjon**», men ein fekk ikkje NRK eller BT med på dette og det var ikkje tid til å jobbe meir med det.

Vi tenkte det omtrent som det ein i dag kallar poesislam, men vi ville dessutan gje poeng til original og nyskapande nynorsk.

Vi fekk også Linda Eide og Sylfest Lomheim med som domarar. Men NRK ville ikkje med før vi hadde testa det ut i lokalsendinga eller eit anna radio eller tvforum.

Ideen tenker vi å vidareutvikle. No først vert det i samarbeid med Hordaland fylkesbibliotek, Osterøy bibliotek og Osterøy vidaregåande skule. Vi håper å få med kandidatar til Undomens kulturmönstring i poesislam.

Kanskje er det første skritt på vegen for eit tilsvarande vaksenopplegg på ein TV-kanal?

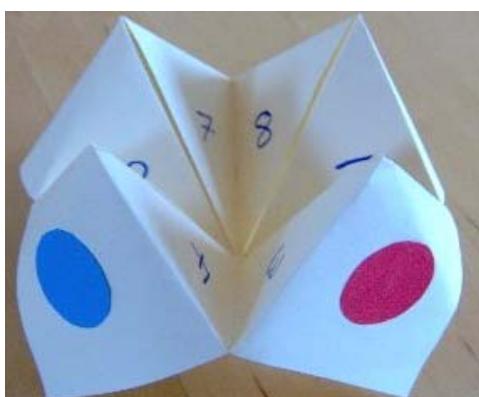
Vi prøvde også starte Rapp for ungdom på nynorsk med Runar Gudnason, også kjend som sjef R i Side Brok. Gudnason. Han har jobba mykje med Hauge-rapping også med ungdom og han har eit særskilt forhold til bruk av nynorsk. Men dverre var han opptatt i heile 2011. Kanskje kan vi få til noko seinare?

Men vi fekk til ein multimedial og multikulturell kunstutstilling med nynorsk lyrikk og med svært stor publikumsinteresse og oppslutning. Det var utstillinga "Ingen stad som her" med kunsthandsverksfagleg vakre tekilstipuffar med kvart sitt dikt, kunstfoto og kunstdvd av prosessen og i samarbeid med Kulturvern ved Vefring. Sjå eigen omtale i kapittel 3.

Prosjektleiar Bente Dammen som spåkone

Eksempel på korleis ein spå kan sjå ut

Kapittel 5

Kortspelet KAMP!

Inspirert av det engelske kortspelet.... bilkarta frå åttitallet og "Rachels metode" for vurdering av bøker, gjekk vi fryktlause i gang med å lage vårt eige kortspel for 5.-7. klasse med utgangspunkt i 28 nynorske barnebøker.

Målet vårt var mangfaldig, vi ville:

- Vekke interesse for: god nynorsk litteratur
- Vekke: leseglede og leselyst
- Gje kunnskap om: aktuell litteratur
klassikarar
litteraturhistorie
gode forfattarskap for barn
gode seriar for barn
spanande bøker
fantasybøker
morosame bøker
kjærleiksbøker
fotballbøker
teikneseriar
norske og utanlandske forfattarar
lettlesne bøker

Og vi har også hatt eit lite sideblikk på litteratur av lokale forfattarar frå Nordhordland og Vestlandet.

Dessutan la vi vekt på at bøkene er å få kjøpt og at dei fleste også kjem til å vere i handelen, samt at ein kan få kunnskap om dei på andre måtar, t.d gjennom film, spel bokmålsbøker og lydbøker.

Alle bøkene er ikkje like godt eigna for alle barna. Men når ein spelar kortspelet om bøkene håper vi at ungane får litt kunnskap om innhaldet, korleis dei ser ut og ei gjenkjenning, når ein finn dei same bøkene, eller bøker i same serie eller av same forfattar på biblioteket eller i bokbussen.

Vår hypotese er at kortspelet er ein enkel og morosam måte å tilegne seg bokkunnskap og leselyst på.

Utval av bøker

Med utgangspunkt i kriteria over, fellessamling 8.3.2010 og om litteraturen var tilgjengeleg valte ein ut 28 titlar.

På fellessamlinga 8.3.2010 var nesten alle dei tilsette var til stade og vi hadde også med oss høgskulelektor Tone Birkeland (HiB). På førehand valte alle dei tilsette ut sine tre favorittbøker for aldersgruppa 5.-7.klasse. Det var til saman 21 ulike titlar, sjølv om mange var felles, av desse kom berre 8 med mellom dei 28 bøkene i kortspelet, desse var : Atle Hansen: Den svarte øksen, Lene Kaaberbøl: Skammarens dotter, Maria Parr: Tonje Glimmerdal, Ingelin Røssland: Monstertanta, Bjørn Sortland: 12 ting som må gjerast, Michael Morpurgo: Kensukes rike, Berit Vatne Vik: Dagen om natta og Linn T. Sunne: Happy.

På førehand gjekk vi også gjennom : NYNORSK I 100! Alversund mållag lesetips for barn og ungdom (2006) 5 titlar herfrå er med. Nokre av bøkene ein ville ha med, var ikkje i handelen,

m. a ville vi veldig gjerne ha med Jon Fosse sine "Hundemanusskript". Andre kom ikkje med m.a. Bente Bratlund si bok «Eg er her» grunna vrangvilje frå forlaget. Av dei 28 utvalte bøkene er 13 skrive av norske forfattarar, nokre som Knoterud FK (Lars Mæhle) og Kasper på skulelaget (Jørn Jensen) kjem med parallellutgåver på bokmål, til saman 12 av bøkene finnast også på bokmål.

Vurdering av bøkene

Bøkene blei vurdert etter «Rachels metode», genrekriteria og ein skala frå 1-6.

Først fekk vi ei innføring i Rachels metode for vurdering av bøker, tilpassa våre forhold av Bente Bing Kleiva. Så sat vi i grupper og diskuterte og vurderte alle bøkene etter følgjande genrekriteria : Humor, Grøss, Fantasy, Spenning, Kjærleik, Sider og Terningkast. Dette blei samla inn og ein fann så poengsum for dei ulike genrekriteria og alle fikk eit samla terningkast til slutt.

Etter at dei tilsette i biblioteka hadde vorte einige om korleis vurderingane skulle vere, og vi ville designe korta, dukka det opp eit uventa og stort problem: Ikkje alle forlag skjønte at dette var reklame for bøkene deira, dei problematiserte bruk av framside («reklameplakaten for boka») i forhald til rettigheitar for illustratøren, avklaring tok mykje tid. Men Samlaget var særskilt imøtekommende og det var også Gyldendal og CappelenDamm. Difor manglar vi nokre bøker som vi ville ha med, men vi måtte også ta omsyn til våre særsmå ressursar til dette arbeidet. Til design og layout fekk vi god hjelp av Vigdis Hellevang og ho var veldig lydhør for vår ønskje og løyste oppgåva på ei framifrå måte.

Testing av spelet i skuleklassar i kommunen

Dette har vore gjort på fleire måtar, sjá eigen rapport frå Marit Gro Berge og hennar erfaringar i Lindås, men vi er ikkje ferdige med testing ennå.

Til testinga tilrådde vi at biblioteka sende med bokkassar med alle bøkene og ei skriftleg omtale av bøkene som bilag. Dessutan er det lurt at bøkene vert presentert for klassane t.d ved ein powerpointpresentasjon som ein slags bokprat(presentasjonen ligg som vedlegg). Presentasjon av bøkene i kortspelet Kamp ligg også på Bloggen vår

Kamp

Spelereglar

Bland korta og del ut med bletsida ned, dei ligg framfor spelaren i ein bunke. Alle får like mange kort. Trekk lodd om kven som skal begynne.

Kvar spelar tar opp øvste kortet frå sin bunke, og den som begynner vel ein kategori og seier høgste poeng (t.d. spenning: 8). Dei andre les sine poeng i same kategori. Spelar med høgste poeng vinn runden og tek alle korta, legg dei nedst i sin bunke og held fram til ein annan har høgste poeng.

Kamp

Når to eller fleire spelarar har same poeng i same kategori, ropar ein: **kamp!** viser kortet og seier namn på ein av figurane i boka på kortet. Viss ein anna spelar kan namn på ein annan figur i boka, held ein fram til ingen kan fleire namn og den som kan det siste, vinn runden. Om ingen kan andre namn, vinn utfordraren.

Vinner

Den som har alle korta til slutt, er vinnaren.

Kortspel – liste over bøker:

- 1.Verdas mest forelska par av Rune Belsvik
- 2.Tim Brentloffs eventyr av Sylvelin Vatle
- 3.Berre ein hund av Per Sivle
- 4.Dagen om natta av Berit Vatne
- 5.Gummi-Tarzan av Ole Lund-Kirkegaard
- 6.Tonje Glimmerdal av Maria Parr
- 7.Skammarens dotter av Lene Kaaberbøl
- 8.Ei verdsomsegling under havet av Jule Verne
- 9.Happy av Linn Sunne
- 10.Hobbiten av J.R.R. Tolkien
- 11.Landet under isen av Lars Mæhle
- 12.Den svarte oksen av Atle Hansen
- 13.Georgs magiske medisin av Roald Dahl
- 14.Charlie og sjokoladefabrikken av Roald Dahl
- 15.Skatten på sjørøverøya av Robert Louis Stevenson
- 16.Frendelaus av Hector Malot
- 17.Den løyndomsfulle hagen av Frances H. Burnett
- 18.Kasper på skulelaget av Jørn Jensen
- 19.Knoterud FK erostrar verda av Lars Mæhle
- 20.Kensukes rike av Michael Morpurgo
- 21.Meisterdetektiven Blomkvist av Astrid Lindgren
- 22.Mio, min Mio av Astrid Lindgren
- 23.Monstertanta av Ingelin Røssland
- 24.Aldri tilfreds - Auroradagbøkene av Marie Desplechin
25. Drakegutten av Asbjørn Rydland
- 26.Rekrutten av Robert Muchamore
- 27.12 ting som må gjerast rett før verda går under av Bjørn Sortland
- 28.Gummi-Tarzan av Ole Lund-Kirkegaard

Vedlegg:

Marit Gro Berge :KAMPEN FOR NYNORSK LITTERATUR:Et formidlingstiltak for 6. og 7. klasse.

Mappeoppgave 1; Kommunikasjon og formidling. Litteraturformidling, 2011 Høgskolen i OsloAvdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag (JBI)

Litteratur kan formidles på mange måter. I denne oppgaven vil jeg presentere et formidlingstiltak som går ut på å ta kortspillet KAMP i bruk for å vekke interessen for nynorsk litteratur hos barn i alderen 9-12 år. Jeg ville prøve ut spillet generelt og vurdere hvorvidt det kan erstatte den tradisjonelle bokpraten for den gitte aldersgruppen spesielt. Spillet ble introdusert samtidig som noen av bøkene i spillet ble presentert i en bokprat. Tiltaket ble prøvd ut for elevene i 6.- og 7. klasse på en mindre skole i kommunen der jeg arbeider.

1. Bakgrunn

8 kommunale bibliotek i vår region har i de siste årene samarbeidet om prosjektet "Nye tider – nynorsk". Prosjektet har som målsetting å styrke bruken av den nynorske litteraturen hos brukerne. Alle deltakerkommunene er nynorskkommuner, men ligger nært opptil en større by på Vestlandet der bokmål dominerer. Dette medfører at skriftspråket her er utsatt for større press fra bokmål enn andre steder. Mål og Meining, (St.meld. nr. 35 (2007-2008)) peker på at det bør være et nasjonalt fellesprosjekt å motvirke negative holdninger til nynorsk. Bibliotekene blir sett på som viktige støttespillere:

Som formidlar av språklege og litterære uttrykksformer er dei [bibliteka] viktige verkemiddel også i gjennomføringa av ein nasjonal språkpolitikk. Særleg spelar folkebiblioteka i så måte ei nøkkelrolle.

Folkebiblioteka er opne for alle og gjev tilgang til skjønnlitteratur og faglitteratur, vaksenlitteratur- og barne- og ungdomslitteratur, dessutan musikk, film og andre kulturuttrykk. Folkebiblioteka har eit særleg ansvar for norsk språk, norsk kultur og norsk kulturarv.

Gjennom det treårig prosjektet som blir avsluttet høsten 2011 med en regional litteraturfestival, ønsker bibliotekene bak "Nye tider – nynorsk" å ta sitt språkpolitiske ansvar på alvor. Bibliotekene har bl.a. 2 regionale samlinger for alle som arbeider i bibliotekene, der vi samarbeider om å presentere de nye nynorske bøkene for hverandre. Barnebøkene om våren og bøker for de voksne om høsten. På denne måten får hele personalet et god oversikt over hva som kommer ut på nynorsk.

1.2 Om KAMP

Ett annet tiltak i prosjektet er utarbeidelsen av kortspillet KAMP. Idéen er hentet fra en presentasjon på "Opening the book" sin hjemmeside av et engelsk spill.

Prosjektlederen har ikke funnet mer informasjon om kortene, og kjenner ikke til hvordan kortene er brukt i England

. KAMP er beregnet for aldersgruppen 9 – 12 år og skal vekke interessen for nynorsk litteratur gjennom 27 ulike skjønnlitterære bøker presentert på hver sitt kort. Kortene består av et bilde av en bok og en kort omtale av boka på 3-5 linjer. I tillegg har

boka på kortet fått poeng innenfor følgende kategorier: Humor, Grøss, Fantasy, Spenning og Kjærleik, Antall sider og vurdering ved bruk av terningkast er også tatt med for at bøker som ikke umiddelbart passer inn under de gitte kategoriene likevel skal kunne konkurrere. De som skal spille deler antall kort likt mellom seg og legger bunkene med tekstsiden ned. Alle tar opp ett kort av gangen, og den som begynner velger den kategorien på kortet sitt som har høyest poengsum. Alle leser opp sin poengsum innenfor denne kategorien, og den som har høyest sum får alle kortene. Den som tilslutt sitter igjen med alle 27 kortene har vunnet. I de tilfellene der noen av kortene har felles poengsum ropes *kamp*. Den som først sier *kamp* viser kortet sitt og sier navnet på en av personene i boka, hvis andre spillere kan flere navn

på personer i boka er det den som sier det siste navnet som har vunnet runden. Her er det altså et element av kunnskap om bøkene som kan være medvirkende årsak til om en vinner eller ikke.

1.3 Litteraturen i spillet

De 27 bøkene som er med i KAMP er bl.a. valgt ut fra kriteriet om at de skal være tilgjengelig i bokhandler. Bibliotekene og skolene skal kunne kjøpe inn bøkene som er med i spillet og ha de tilgjengelig for spillerne. Alle bibliotekene i regionen var med å velge ut gode nynorske bøker, mens prosjektleder redigerte de innkomne forslagene og gjorde kortene ferdig til trykking.

Det er mye som skjer med barna i alderen 9 -12 år og valget av litteratur gjenspeiler det. De enkleste bøkene som *Kasper på skulelaget* og *Gummi-Tarzan* vil passe for de yngste, mens *Drakeguten* og *Aldri tilfreds* retter seg mot de eldste i målgruppen. Vi ser likevel ikke at dette er et problem i spillsammenheng: De yngste vil spille med titler og få et kort innholdsreferat på bøker som de kanskje vil få lettere for å velge senere, mens de eldste vil kjenne igjen innhold og navn fra bøker de har lest tidligere og kan bruke det i spillet. Tanken er at spillet skal speile et bredt spekter av nynorsk barnelitteratur, fra klassikere til nyere norsk og oversatt litteratur. Også tegneserier er representert med *Soga om Olav Sleggja* og Tarjei Vesaas sin novelle *Ein motig maur*, forkortet og illustrert av Steffen Kverneland.

2. Gjennomføringen av formidlingstiltaket

Skodvin skule har 54 elever i 4 basisgrupper. Jeg besøkte de eldste elevene på skolen. Jeg ble kontaktet av læreren til elevene i slutten av januar og bedt om å holde en bokprat for elevene som jeg har gjort flere ganger tidligere for andre elever. Læreren fikk en kort presentasjon av det planlagte formidlingstiltaket rundt KAMP, og hun mente det ville passe fint inn i undervisningen. Siden biblioteket har etablert et samarbeid med skolen i forkant, trengtes det ikke noen formelle henvendelser eller andre PR-opplegg. Fordelen med skolebesøk er at biblioteket når ut til alle, og at en ikke trenger å legge arbeid ned i PR-virksomhet, ulempen kan være at motivasjonen for å høre etter er mindre enn hos de som kommer av "fri vilje" og at presentasjonen blir forbundet mer med skole og undervisning enn med lystlesning og glede.

Elevene ble besøkt to ganger, i midten av februar og i slutten av mars. I februar ble det holdt bokprat og spillet ble introdusert. Alle bøkene i spillet var med i en bokkasse, og elevene ble oppmuntrert til å låne fra kassen. 4 kortspill fulgte med kassen, og avtalen var at elevene skulle få spille regelmessig i løpet av utprøvingsperioden. Seks uker senere ble elevene besøkt på nytt, denne gangen for at de skulle få være med å vurdere formidlingstiltaket. Evalueringen foregikk som samtale i plenum. For at alle elevene skulle få komme til orde, og for å få en mer samlet oversikt over hva som var lest i perioden, ble det delt ut et evalueringsskjema som alle elevene skulle svare på hver for seg. Dette var laget så enkelt som mulig med bilde av bøkene i kassen sammen med tittelen, og med avkryssningsmulighet for 3 svaralternativ for hver bok: *Har lese / Vil kan hende lese / Vil ikke lese* (Skjema, vedlegg 1).

2.1 Bokpraten

For å få et visst inntrykk av i hvor stor grad spillet KAMP kan fremme leseaktiviteten i forhold til en bokpresentasjon ble det holdt en bokprat over 5 bøker i kassen: Marie Desplechin: Aldri tilfreds, Atle Hansen: Den sorte oksen, Astrid Lindgren: Meisterdetektiven Blomkvist, Asbjørn Rydland: Drakeguten og Ingelin Røssland: Monstertanta. I utvalget er det tatt hensyn til at bøkene skulle vekke interesse hos de eldste elevene på barnetrinnet, men også til at det er stor spredning i leseferdigheter og interessefelt. Det ble også valgt bøker utfra at det skulle være en jevn fordeling på hovedpersonen(e)s kjønn i bøkene. Presentasjonen av bøkene begynte med en generell innfallsvinkel til boken, for eksempel om hvorvidt det går an å lage en morsom bok utav fortellingen om en jente som er negativ til absolutt alt (Aldri tilfreds), deretter fulgte jeg opp med et kort handlingsreferat og avsluttet med å lese fra teksten.

Under forberedelsen hadde jeg skrevet ned hva jeg ønsket å formidle om hver bok, og plukket ut en tekstdel på 3-4 minutter som kunne være representativ for boken. Jeg gikk igjennom teksten til bokpraten mange ganger sånn at jeg ikke trengte å bruke manus under bokpraten. Dette gjorde at det var lettere å holde kontakten med elevene med blikket og fange opp responsen underveis. For eksempel merket jeg at en av elevene reagerte med en litt negativ gjenkjennelse da jeg begynte å snakke om Drakeguten. Jeg spurte om han hadde lest boka og han svarte at han holdt på med den. På spørsmål om hva han mente om boken så langt svarte han at den var kjedelig. For meg ble dette en god innfallsvinkel fordi jeg var enig med han. Det tar en god stund før fortellingen i Drakeguten "tar av", men den brent anlagte innføringen gjør at historien kan bre seg ut i et vidt handlingsrom og spille på mange intriger og personer, noe som er med på å øke spenningsgraden etter hvert som historien utvikler seg.

3. Evaluering

Formidlingstiltaket består av to forskjellige formidlingsaktiviteter. Utprøving av spillet KAMP og en bokprat. Begge aktivitetene hadde som mål å få elevene til å lese de nynorske bøkene som er med i spillet. For å kunne si noe om effekten blir den utradisjonelle formidlingsaktiviteten KAMP sammenlignet med den tradisjonelle

formidlingsaktiviteten BOKPRAT. Vurderingen av det samlede formidlingstiltaket hviler altså på elevens handling i ettertid av formidlingen, om de får lyst til å lese eller ikke.

3.1 Evaluering av KAMP

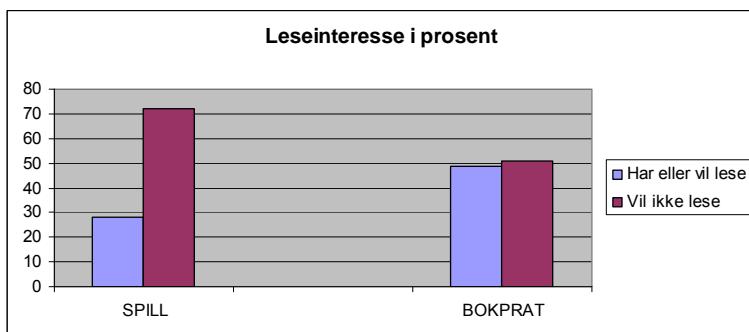
KAMP ble laget i prosjektet Nye tider - nynorsk fordi bibliotekene ønsket å prøve ut noe nytt i formidlingsarbeidet. Nynorsk har ord på seg hos visse grupper for å være traurig og vanskelig. Spillet skulle leke inn nynorskinteressen og skape assosiasjoner til latter, hygge og fritid, med andre ord være med på ”ufarliggjøre” litteraturen.

Jeg kjenner ikke til andre kortspill som har til hensikt å fremme lesning av skjønnlitteratur

her i landet. Det var derfor interessant å se hvordan elevene vurderte spillet. Er i det hele tatt kortspill noe som fenger interessen hos målgruppen lenger? Ross, McKechnie & Rothbauer (2006, s. 24) refererer til en undersøkelse som viser at ”Literature Readers” er engasjert i flere aktiviteter enn ”Readers but not Literature” og enn ”Nonreaders”. Den aktiviteten som fikk høyest score blant de to første gruppene og 3.plass av i alt 8 oppilstede aktiviteter var kort og brettspill. Nå er dette en amerikansk undersøkelse fra 1990 og det er verd å merke at PC-bruk ikke er ført opp som en mulig fritidsaktivitet. Det er grunn til å tro at poengsummene ville vært noe endret i Norge i dag, særlig hvis PC-bruk ble ført opp som egen aktivitet. Likevel kan den sterke oppslutningen om kortspill indikere at dette er en aktivitet som kan appellere til et bredt spekter av elevene på tvers av leseinteresser for øvrig. Dette ble bekreftet i evalueringssamtalen. Elevene likte spillet og de bad om å få beholde kortene da jeg skulle ta med meg bokkassen. Læreren opplyste at så snart elevene var ferdig med et skolearbeid bad de om å få bruke kortspillet.

På spørsmål om bruken av kortene gjorde de nysgjerrige på bøkene var svaret derimot negativt. Ingen av de som tok ordet hadde fått lyst til å lese noen av bøkene etter å ha brukt spillet. I forkant av samtalen hadde alle fått utdelt ark med bilde og tittel av alle bøkene og skulle krysse av om de har lese boka, om de kan hende vil lese boka eller om de ikke vil lese boka. Dette for å fange svarene til de som ikke deltok i samtalen.

Svarene kan bare brukes som en svak indikator på om uttalelsene i samtalen var representative for gruppen. Undersøkelsen i seg selv er altfor overfladisk og har rom for for mange feilkilder til å kunne stå på egne bein. F. eks krysset elever av på bøker de også hadde lest før spillet ble

Bøker til KAMP-spillet Elevenes lesemønster i prosent (etter at kassen kom på plass)

introdusert. Disse prøvde jeg å ta bort i den grad jeg klarte å fange det opp under samtalen og fra kommentarer på arket. De skriftlige svarene bekrefter delvis, men ikke helt, det som blir sagt. Riktig nok er det bare ca 2 % av de ikke-omtalte bøkene i kassen som er lest, men over 20 % av

bøkene sier elevene at *de kan hende* vil lese. Siden elevene bare hadde bøkene i 6 uker blir både ”har lest” og ”vil kan hende lese” viktige kategorier. Likevel er det over 70 % av bøkene som blir regnet som uinteressant av gruppen. Av de omtalte bøkene (i bokpraten) økte de leste bøkene til i underkant av 20 %, og hva som var lest/ kunne tenkes å leses på den ene siden og ikke kunne tenkes å leses fordelte seg omrent på midten.

Her kunne det ha vært interessant å lage en utstilling av de samme bøkene på bokbussen et halvår etter at de hadde fått brukt spillet. Vil eksponeringen av bøkene i klassen føre til at elevene er mer fortrolige med disse titlene og derfor lettere vil låne de ved en senere anledning? Dette var det ikke rom for å prøve ut i oppgaven, men det hadde vært interessant å testet det.

Elevene bekreftet i samtalen at de ikke leste teksten på kortene. Det eneste de så etter var hvilken kategori som hadde høyest poengsum. Når det ble ”kamp” skummet de bare teksten for å finne et navn, uten at teksten i denne sammenhengen ble til meningsbærende tekst for dem. Her pekte også elevene på at deltakerne kunne oppgi ”falske” navn på personer i de bøkene som ingen kjente til. Selv om de hadde mistanke om at dette skjedde, gikk de ikke til bøkene for å kontrollere om det stemte. Det ville trolig ha ødelagt rytmen i spillet. På spørsmål om hvordan de kunne bli mer oppmerksom på omtalen av boka på kortet foreslo de at de kunne lese høyt teksten på kortet når det ble kamp.

Bokmalten blir verdiløs i spillsituasjonen med mindre en klarer å gjøre den til en aktiv del av spillet. En løsning kunne for eksempel være at når det ble KAMP skulle de to motstanderne oppgi titlene de hadde på hånden hvorpå de skulle referere innholdet i hverandres bøker for deltakerne. Her vil en kunne få inn et element av gjettning, noe som styrker spillet, og en ville også få inn et element av diskusjon om svaret kan godtas sett opp mot ”fasiten”. Å aktivisere spillerne er vanlige spillfunksjoner, som for eksempel blir brukt i spill som Fantasi og Alias.

3.2 Evaluering av bokprat

I en bokprat vil formidleren sin kommunikasjonsskapende evne, eller retorikken, være avgjørende for om bokpraten skal bli vellykket eller ikke. Dette gjør at det både kan være skremmende og utfordrende å holde en bokprat. Boka blir eksponert gjennom eksponering av oss selv.

Bokprat er en form for tale som enten vi er bevisst det eller ikke, gjør bruk av retoriske virkemidler. I Retorik (2003) referer Ravn Jørgensen både til Aristoteles og Cicero når hun skal vise de sentrale virkemidlene i en velfungerende tale: ”Da mennesket tenker både med hjernen og hjertet, må vi i enhver mundlig

formidling kunne mærke samklang mellom logos, ethos og pathos. En god tale skal på én gang kunne belære, behage og bevæge". Etter hvert som en får en viss erfaring med å holde bokprat for elever finner en gjerne fram til et mønster som ser ut til å fungere og så holder en seg til det. Det gjorde jeg også under denne bokpraten. Jeg bruker alltid tid på å finne utdrag som får fram stemningen i boken. Denne delen har ofte pathos-appel som skal "vække sterke følelser som: frygt, forargelse, had, misundelse, medlidenshet, håp osv" (Jørgensen, 2003). Spesielt i dette tilfelle, der vi fokuserer på nynorske bøker, har høgtlesningen også betydning for å få fram språkklangen i bøkene. Jørgensen referer Günter Grass som skal ha vektlagt betydningen av høgtlesning: "Når litteraturen læses op, lever det litterære værk. Jeg lader kun det komme ned på papiret, som har bevaret sin klang og sit ekko, når det bliver utdalt".

Samtidig ser

jeg at min egen bokomtale kunne ha vært mer preget av egne følelser i møte med boken. Av frykt for ikke å få sagt de viktige tingene om boka får gjerne logos-delen, for stor plass. Jeg tror bokpraten ville ha blitt styrket gjennom hele tiden å fokusere på at formålet med bokpraten ikke er å gi mest mulig kunnskap om boka, men å skape leselyst hos tilhørerne.

Bibliotekarer får ofte spørsmål fra

barn om de har lest alle bøkene i biblioteket. Selv om det dessverre må svares benektende på det spørsmålet ligger det likevel en viss tro på at bibliotekarer kan mye om bøker – et godt utgangspunkt for å gi rom for ethos i formidlingen. Ethos, eller troverdigheit, er ikke noe en kan velge å *ha* – det er noe en blir *tillagt* av tilhørerne. Tilhørerne må derfor være midtpunktet for alt arbeidet rundt bokpraten fra planleggingen til fremføringen. Hvem er de, hva ønsker vi å formidle til de, hvordan skal det formidles og hvorfor. Da jeg planla bokpraten tenkte jeg på den gruppen jeg skulle snakke med og relaterte til barn jeg kjenner som er på samme alder og til tidligere bokpratsituasjoner. Bakhtin sier at "alle ytringar er fulle av gjenklangar og gjenlydar av andre ytringar som dei er knytte saman med i det fellesskapet som den aktuelle sfären for talekommunikasjon utgjer". Å begynne en presentasjon av "Drakeguten" med en omtale av skolevegen til forfatteren og hvor han gikk på skole, ville ha vært uinteressant for en gruppe østlandselever. For denne gruppen ble det et identifikasjonsskapende element, og fungerte bra som introduksjon til boken, siden Asbjørn Rydland vokste opp i nabobygden til elevene. Jeg introduserte "Monstertanta" med et retorisk spørsmål om noen visste hvordan det føltes å bli urettferdig behandlet av foreldrene sine, og svarte på spørsmålet med å beskrive følelsene til hovedpersonen i begynnelsen av boken. Dette er eksempler på forsøk på å være i dialog med tilhørerne samtidig som bokpraten blir framført som monolog. Som nevnt innledningsvis, var det også tilløp til direktedialog under selve bokpraten. Det kunne vært spennende å legge opp til dette i større grad i neste gang.

Etter at

bokpraten var ferdig var det flere elever som kom rett opp for å låne bøkene, og noen vil sette seg på venteliste.

Da jeg besøkte klassen 6 uker etterpå og spurte om hva de mente om de 27 bøkene i kassen, var det en gutt som svarte at de var kjedelige. På spørsmål om hvilke bøker de sjøl ville hatt i kassen kom svar som "Marg- og bein-serien", "Grøsserne", "Elizabeth-bøkene" og en japansk tegneserie. Alle bokmållerier. Under presentasjonen av spillet og bokpraten ble ikke skriftspråket kommentert, men alle tekstene som ble lest høyt var sjølsagt på nynorsk. Da jeg forklarte hvorfor vi bare hadde med nynorske bøker, var det noen som mente at det var "dumt" å lese nynorsk – Marg-og bein-bøkene kunne aldri ha vært skrevet på nynorsk, var det en som uttalte. Reaksjonen var overraskende siden denne skolen ikke hører til det mest bynære strøket i kommunen og alle på skolen har nynorsk som hovedmål. Men den støtter opp under følgende uttalelse i Mål og meinung (St.meld. nr. 35 (2007-2008)):

Det er indikasjoner på at det særleg blant unge nynorskbrukarar finst mange som er meir eller mindre negative til sitt eige språk. Ein må rekna med at dette er eit sjølvbilete som langt på veg blir forma av andre.

Interessen for serielitteratur hos denne aldersgruppen er velkjent. Både Appleyard (1991, s. 85) og Ross, McKechnie & Rothbauer (2006, s. 82) drøfter bruken av serielitteratur hos barn, og gir gode grunner for å støtte opp under barnas lesepreferasjoner. Det spør om ikke til KAMP-spillet burde speile interessen bedre på dette området. Selv om det ikke er like mange nynorske spenningsserier å velge blant, kunne en f. eks velge å supplere med flere bøker i serien om Cherub-agentane som etter utlånet å dømme tegner til å bli en populær serie. Biblioteket skal i litteraturutvalg og formidling speile mangfoldet i litteraturuttrykk, men i det enkelte formidlingstiltaket, som i KAMP-spillet for eksempel, kan en med fordel la "lystleserprinsippet" styre utvalget.

4 Konklusjon

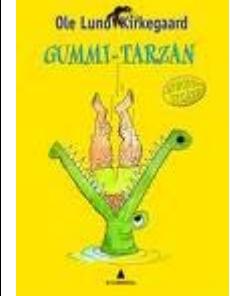
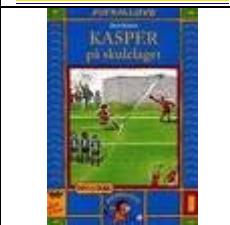
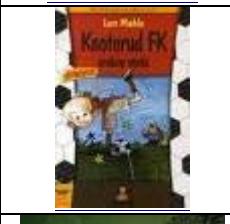
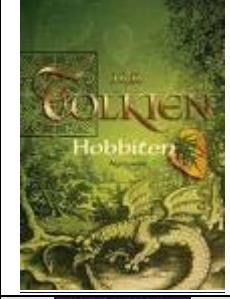
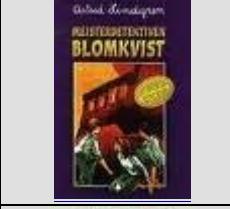
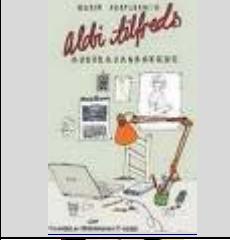
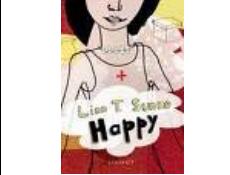
Elevene jeg besøkte valgte i stor grad bøker på bokmål når de skulle finne seg lesestoff selv. Noen av elevene var også overraskende negative til å lese nynorsk. Samtidig viser formidlingstiltaket at nynorske bøker blir mer lest når de blir eksponert. Det understrekker betydningen av at bibliotekene tar både kulturpolitisk og språkpolitisk ansvar for å få fram den nynorske litteraturen. Det vil gi resultater i form av mer lesing av nynorske bøker. KAMP-spillet fungerte godt som spill hos målgruppen, men ikke like godt som lesestimulerende tiltak. Dette kan skyldes at bokomtalen ikke er godt nok integrert som en del av spillet. I oppgaven er det foreslått hvordan dette kan endres. Innledningsvis ble det stilt spørsmål om KAMP-spillet kunne erstatte den tradisjonelle bokpraten. Evalueringen viser at den direkte presentasjonen av bøkene er mer lesefremmende enn spillet. Selv om en tar nye virkemidler i bruk i formidlingsarbeidet bør en nok være forsiktig med å legge bort formidlingstiltak som en vet fungerer. Under arbeidet med formidlingstiltaket og evalueringen etterpå er jeg blitt mer bevisst på faren ved å "stivne" i en presentasjonsform. Arbeidet med de retoriske virkemidlene blir viktige hjelpebidrager for å skape liv og engasjement i framføringen. I og med at bokpraten er tilrettelagt for spillet, kunne en også prøve en variant der elevene fikk velge hvilken av de 27 bøkene i spillet de ville høre om.

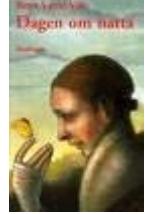
Ved å bygge på erfaringene fra formidlingstiltaket, justere reglene i spillet og arbeide med retoriske virkemiddel i bokpraten kan spillet og bokpraten skape en synergieffekt som kan virke ytterligere lesefremmende. Spill eller bokprat? Svaret i dette tilfellet blir altså: *Ja takk, begge deler!*

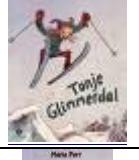
Appleyard, J.A. (1991) *Becoming a reader : the experience of fiction from childhood to adulthood*. [Cambridge] : Cambridge University Press.. - Bakhtin,M.M. (2005) *Spørsmålet om talegenrane*. Bergen: Ariadne Forlag. - Jørgensen, K.R. (2003). *Retorikk – indføring i fagets grundbegreber*. Fredriksberg: Samfunds litteratur. - Ross, C.S., McKechnie, L. & Rothbauer, P.M. (2006). *Reading matters: what research reveals about reading, libraries, and community*. Westport: Libraries unlimited, - St.meld. nr 35 (2007-2008). (2007). *Mål og mening: Ein heilsakleg norsk språkpolitikk*. Hentet fra <http://www.regeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/2007-2008/stmeld-nr-35-2007-2008-.html?id=51992>

**Vedlegg
BØKER I KAMP-SPELET**

BOK	TITTEL	HAR LESE (SETT KRYSS)	VIL KAN HENDE LESE (SETT KRYSS)	VIL IKKJE LESE (SETT KRYSS)
	Soga om Olav Sleggja (Teikneserie)			
	Verdas mest forelska par			
	Mio min mio			
	Georgs magiske medisin Lese høgt på skulen			
	Charlie og sjokoladefabrikken			

	Gummi-Tarzan			
	Kasper på skuelaget			
	Knuterud FK erostrar verda			
	Hobbiten			
	Meisterdetektiven Blomkvist			
	Aldri tilfreds			
	Happy			

	Drakeguten			
	Ein motig maur			
	Den svarte oksen Forfattaren har lese boka for elevane			
	Frendelaus			
	Rekrutten			
	Dagen om natta			
	Kensukes rike Læraren fortalt			
	Skatten i dragegrotta			

	12 ting som må gjerast rett før verda går under			
	Skammarens dotter			
	Landet under isen			
	Monstertanta			
	Tonje Glimmerdal BOK			
	Tonje Glimmerdal LYDBOK			
	Ei verdsomsegling under havet			
	Den løyndomsfulle hagen			

Kapittel 6

Eventyr er eventyrleg og Barcelona-gjengen

To nyutvikla formidlingsopplegg av nynorsk litteratur for skulane vart til som del av opplegget rundt litteraturfestivalen og til bruk i "Den kulturelle skulesekken" også etter festivalen for alle kommunane i regionen. Dette vart velvillig finansiert av Nordhordland kursregion.

Det var to av våre lokale forfattarar, Atle Berge frå Lindås som debuterte i 2010 med boka "Muntergang" og Bente Bing Kleiva, biblioteksjef i Meland som har halde på med litteratur, litteraturformidling og som forfattar i mange år.

Begge hadde minst eit opplegg for kvar kommune i regionen i desse to vekene.(For tal arrangement sjå under LeLittFestivalen)

Atle Berge hadde gjeve ut to bøker om Barcelona-gjengen, like før turneen i Nordhordland. Og til no har det kome ut tre bøker og det skal kome ut ei bok kvart halvår dei neste tre åra. Han fortalte om det å vere forfattar, skriveprosessen og ungane i 3.-4. klasse fekk vere med i sjølve skrivinga med eige skriveverkstad og få kome med idear til dei neste bøkene. Dette var eit ganske omfattande opplegg.

Atle Berge fortalte sjølv om opplegget:

Bakgrunn

På initiativ frå barnebokredaktøren i Samlaget skriv eg for tida på ein lettest serie om fotball for målgruppa ca. 8-10 år. Målet med serien er å vekke leseinteressa særleg til gutter med lite leselyst. Dette prøver vi blant anna å oppnå ved at bøkene handlar om fotball (til forskjell frå liknande seriar som nyttar fotballspelet som ei kulisse for andre intrigar). Dei to første bøkene i serien om Barcelona-gjengen kjem ut i august like før turneen i Nordhordland er tenkt gjennomført. Etter det kjem det ei bok kvart halvår dei neste fire åra.

Skisse til undervisningsopplegg for dobbelttime

Eg vil opne første timen med å fortelje kort om Barcelona-gjengen og lese frå dei to første bøkene i serien. I denne første bolken vil eg også presentere meg sjølv og fortelje om å bli og å vere forfattar. Eg vil blant anna tipse om nettstader der elevane sjølve kan delta med tekstar, sider eg brukte då eg var på deira alder (mellan anna. skrivebua.no).

I del to vil eg involvere elevane i skriveprosessen av dei neste bøkene i Barcelona-serien. Eg vil starte med å be dei fortelje om, eller dikte opp, episodar frå fotballbana som vi saman /prøver å tilpasse persongalleriet i serien. Me vil arbeide med enkle dramaturgiske grep og litterære verkemiddel som ordval og samanlikningar. Målet er å kunne bruke idéar frå elevane i dei neste bøkene, og eg vil opprette ei nettside der elevane kan sende meg idéar og kommentarar i ettermiddag fram til neste bok går i trykken. Eg vil også sende klassane eksemplar av bok 3 vinteren 2012 saman med eit brev der eg gjer greie for kva episodar eg har brukt og kjem til å bruke i dei neste bøkene. Eg håpar denne involveringa vil kunne stimulere både til meir lesing og ikkje minst eiga skriving.

Bente Bing Kleiva fekk invitasjon til å vere med å skrive eit moderne eventyr for mindre barn til ei ny eventyrbok, *Eventyrboka* som kom ut i 2009. Eventyret skulle vere for mindre barn, ha ein moderne karakter og vere av ei viss lengd. Ho tok utgangspunkt i dette og laga eit nyutvikla eventyrformidlingsprogram på oppfordring frå prosjektet "Nye tider – nynorsk" for Kursregionen i Nordhordland for 1.-2. klasse.

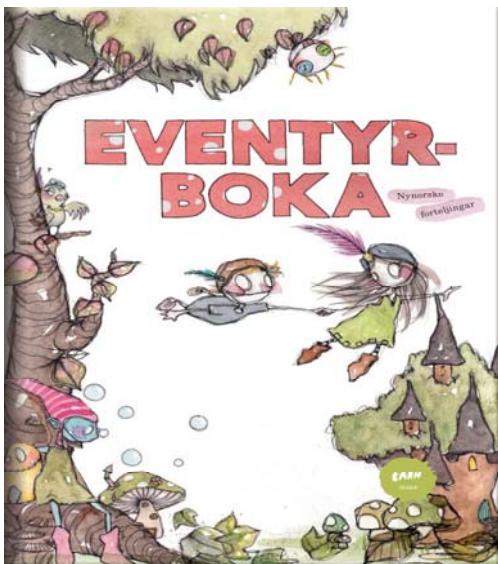
Først får ungane ei fin eventyrstund og så vert dei med på sjølve å skape eit nytt eventyr som kan presenterast på nettsida <http://mittnordhordland.no>

Bente Bing Kleiva presenterte det slik sjølv:

Eg tenker å starte med å snakke om korleis eg skreiv eventyret: Prinsesse Mobin og kongeriket Korleis eventyret er bygd opp

Eg vil deretter lese eventyret

Etter lesinga vil eg be elevane vere med på å skrive eit nytt eventyr, bestemme hovudperson, kor skal handlinga gå føre seg og kva skal eventyret handle om.

Kapittel 7 LeLittFestivalen i bilete og tal

Bente Bing Kleiva las eventyr og laga eventyr på 13 arrangement, for til saman 317 barn. Her under opninga av

Nynorske perler for svin ?
Are Kalvø. Med opning av Litteraturhusa i Nordhordland og LeLittFestivalen, 53 personar var tilstades. Og delar av ei nøgd prosjektleiing : Bente B. Kleiva, Anna E. Waage, Bente Dammen, Kari Utkilen, Kjellaug Strand saman med Are Kalvø.

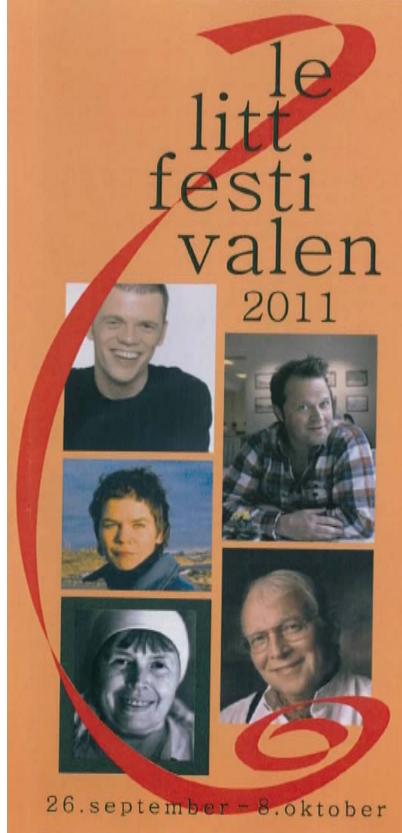
Stemmer frå Nordhordland
Fotograf: Silje Sæterdal Bøyum / Strilen.

Lelittfestivalen.

"Eventyr er eventyrlig" - Eit nyutvikla opplegg for 1. og 2. klasse av Bente i samband med festivalen

Til saman 119 arrangement
og 3585 deltagarar

Dikt og kunstutstilling med **Per Olav Kaldestad** og **Rolf Monsen**. 68 personar deltok på opninga.

For barn og ungdom 93 arrangement og 2800 deltagarar. Lars Storrøsæter fortel om si medlemstid i Vigrid, og om korleis han vart medlem av SOS rasisme på 13 arrangement for 369

ungdomar.

Elevar frå Knarvik Vidaregåande skule hadde mange spørsmål til Lars Storrøsæter.

- Kva skal skje vidare? Gutar frå 3.klasse Knarvik barneskule diskuterer med Atle. Han hadde 20 arrangement for 618 skuleungar

Barcelonagjengen er eit nyutvikla opplegg for 3.-4.klasse av Atle Berge i samband med festivalen

- Skriv autografi til oss, då vel, Atle!

GLEDENE VED PLIKTA: Årstale nr. 11 om tilstanden for nynorsk skriftkultur inspirerte til samtale etter foredraget. Ottar Grepstad til høgre.

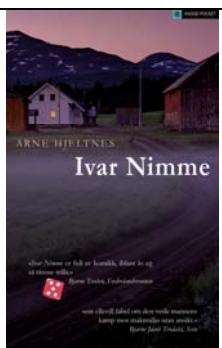

Sov søtt, herr Spiss med Adele Lerum Duus. 13 arrangement og 458 ivrige ungar

Mat, drikke og litteratur

i Radøystova

25 vaksne Radøyværingar fekk i tillegg til suppe og steinovnsbakt brød, servert bokprat ved Otto Ersland frå Kapabel forlag i Bergen.

Arne Hjeltnes

og Nimme og lunsj med Osterøy bygdekvinnelag sine fantastiske lappar, vart stor suksess på Osterøy bibliotek med heile 83 besøkande.

Til saman var Hjeltnes på tre arrangement i Nordhordland med 134 tilhøyrarar.

Bjørn Sortland les.

Fullteikna skrivekurs- og vel så det. Interesserte skrivelystne lyttar til **Liv Margareth Alver**.

Arne Hjeltnes og prosjektleiar Bente

Bjørn Sortland: Her har me sikra oss autografen!

Siste dag med Abrakadabra

Teatret.

Reven og grisen i *Soria Moria med **Tone Vatle** (ill.foto)

Bokbuss "Nyfiken" var teikneseriebuss - med **Thomas Brevik** som kyndig vert

Teikneseriebussen besøkte alle ungdomsskulane

...og fleire

Våre eigne forfattarstemmer frå Nordhordland: frå venstre: Tormod Haugland, Atle Berge, Jan Spurkeland, Hildegunn Dale, , Berit V. Vik, Erling Gjelsvik og biblioteksjef i Lindås Marit Gro Berge

Det Bente Dammen og nordhordlandsbiblioteka gjer, er derimot eit førebilete. Eit språk lever så lenge nokon føler at det representerer deira røyst, historie, kultur og røter. Nynorsk vil leva i beste velgåande så lenge det blir skrive, snakka og foredla av folk som kjenner at nynorsken formidlar betre det ein har på hjarta, enn noko anna språk.

Ein slik litteraturfestival er difor noko av det viktigaste som har skjedd for nynorsken i Nordhordland på lenge.

Leiar i Bygdanytt.

UTGIFTER	Budsjett	Rekneskap
Prosjektleiar 30%	130000	252000
Marknadsføring	30000	46906
Kontorutgifter	11000	1266
Trykking betalt av Fylkesbiblioteket	40000	
Felles artiskostnader	158000	132172
Eit stort felles arrangement	9000	11481
Samla utgifter	378000	443825
 INNTEKTER		
Kulturrådet	60000	48000
Fritt Ord	50000	50000
LNK	120000	120000
Hordaland folkeakademi	8000	8000
Osterøy folkeakademi	12000	12000
bkk	8000	8000
NHKursregion	40000	40000
Fond	Frå Fritt ord i 2010	50000
SparebankenVest	10000	10000
Hordaland fylkesbibliotek (turnestøtte)	5000	5000
Kommunane		11974
Hordaland fylkekommune	15000	15000
Inntekter	378000	377974
Etterbetalast frå Kulturrådet		12000
Inntekter i 2012		389974
dekkast inn frå overskot i Nynorskprosjektet		53851
Samla inntekter		443825

Ein hjarteleg takk til desse som gjorde LeLittFestivalen mogleg:

LNK - Landssamanslutninga av nynorskommunar

Norsk kulturråd

Fritt Ord

Nordhordland kursregion

Hordaland fylkeskommune og fylkesbiblioteket

Fokeakademiet – Osterøy og Hordaland

Sparebanken Vest

BKK – Bergen kommunale kraftverk

Og ikkje minst kommunane i Nordhordland

Nokre av avisoppslaqa om LeLittFestivalen:

Åre-latterkule

*Seansen på biblioteket i under
opninga av Le fritt-festivalen
måtte sjølsgatt nappa litt i rømsmeden.*

*Det knip litt med rytmen
her og der, men det får så
vera:*

*Frå Åre-latterkule på
Frekhaug-biblioteket
kan snart få store følgjer for
grannen: apoteket.
For kjem han no attende
- ein dag når sola skin -
skriv dokter'n ut ein blå resept
på Kalvo-medisin!*

*For det er klårt at smil og latt
gjev helse-storgevinst.
Så takk for biblioteket
- og for nynorsken som finst
her mellom veggane
og i mang ein Meland-munn;
så no tek dokter'n ferie
og Vitus står stengt ei stund!*

*Venleg helsing
Årvid Sakseide
Frå Frilen 13.10. 2011*

L A U R D A G 1 . O K T O B E R 2 0 1 1 S T R I L E N 17

MUNTERT: Det vart eit muntert møte mellom barnehageborna og herr Spiss i Knarvik bibliotek i går. Her born og tilsette i Trollskogen barnehage. Adele Lerum Duus gjev liv til herr Spiss.

Herr Spiss vart mett til slutt

KNARVIK: Det er ikkje så lett når ein er ei lita spissmus og magen rumlar, men nokre biller og edderkoppar kan gjera underverk.

Av Livar Aksnes
livar@stulen.no

– Er dette eit klovneteater? ville ein liten gut vita då teaterstykket «Sov søtt herr Spiss» vart vist i biblioteket i Kharvik i går, som ein del av LeLitt-festivalen.

– Nei, dette teateret handlar om herr Spiss, og om å utforska ting i naturen, kunne Adele Lerum Duus fortelja, før ho forvandla seg til professor Tue, som skulle utforska livet i skogen om natta.

Rumling

Og i skogen møter ho herr Spiss, ei littelita spissmus som ikkje får sova fordi det rumlar slik i magens hans fordi han er så svolten.

Og på sin vegen møter herr Spiss både ugler og ender, og han hamnar jamvel i sjøen og held på å verta eten av ein torsk. Men heldigvis sov torsken, så herr Spiss slepper unna. Og ved hjelp av ein sovande sel kjem herr

Spiss seg på land igjen, og der finn han både edderkoppar, biller og tusenbein som han kan eta. Det heile endra godt, og undervegs har barnehageborna både fått oppleva litt spenning, litt komedie og framfor alt litt om korleis naturen fungerer.

Utforska

– Teaterstykket er bygd på boka «Søv søtt herr Spiss» av Erna Osland, fortel Adele Lerum Duus til Strilen etter framsyninga er slutt.

– Professor Tue finst ikkje i boka. Det er ein figur eg måtte innføra for å omforma boka til teater, seier ho.

Men ho tykkjer Osland, som no er busett på Byrknes, er veldig flink til å skriva om naturen for born.

– Det handlar både om korleis ulike dyr sov, og kva som skjer i skogen om natta, seier Lerum Duus.

Teaterstykket vart vist i biblioteket på Lindås tidlegare på dagen.

KATTEN: Herr Spiss gjer best i å passa seg for katten.

Bygdnytt 4.10.2011

Fjetrande forteljingar

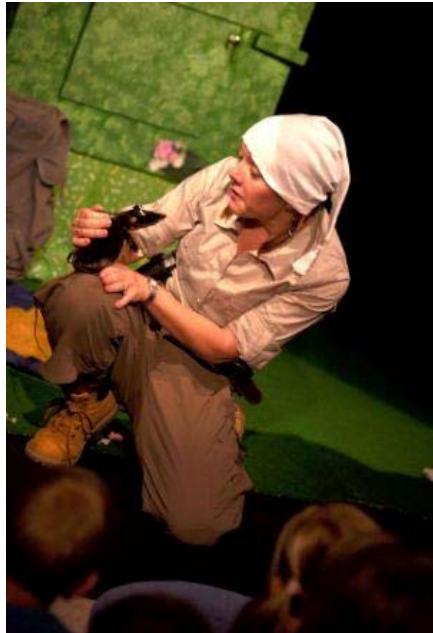
Eg trur dette må
vera noko av det
beste innanfor
figurteater i lite format
i dag, fortel leiaren for
Osterøy Bibliotek, og
tenkjer tilbake på framsyninga
til Adele Lermu

Duus i førre veke.

— For ei makelaus
framsyning. Ungane sat
som fjetra og følgde med
eller kom med utrop og
forslag. Det heile var veldig
profesjonelt utført,
akrobatisk, huxmoristisk
og med ein utruleg
kontroll på det tekniske;
både musikk, skumle
lydar, lys og animasjon.
Framsyninga, som var
mynta på dei minste, er
bygd på ei bok av Erna
Osland som heiter «Sov
søtt herr Spiss», og handlar
om Herr Spiss som
aldri får sova lenge. Han
er støtt på leiting etter
mat; det vera seg nokre
knasande sprø edderkoppar,
eller ein fin og feit
meitemark. Saman med
professor Tue legg han ut
på ei farefull ferd der han
møter andre dyr som sør
på heilt andre måtar enn
han sjølv.

Til no har Osterøy bibliotek
hatt fire teaterframsyningar
for dei minste i
løpet av LeLitt-Festivalen,
og denne veka er det
full rulle med litterære

arrangement for dei litt
eldre.
I dag kjem Meland-forfattaren
Bente B. Kleiva
for å fortelja eventyr til
1.- og 2.klassingar, og

MAGI FOR DEI MINSTE: Born ned i eittårsalderen sat som fjetra då Adele Lermu Duus fortalte om Herr Spiss på biblioteket på Osterøy. Foto: Privat

ungane skal sjølve dikta
nye eventyr i lag med
forfattaren.
I morgen skal fire
9.klassar få oppleva Lars
Storrøsæter, tidlegare
leiar for Vigrid i Telemark,
som no er aktiv
i SOS-rasisme. Han skal
snakka om rasisme og
kjem til å setja i gang
rollespel og diskusjonar
med ungdomane
omkring det aktuelle
temaet. Torsdag kjem
Frank Årebrot for å gje
sentralstyringa det
glatte lag. «Lokalpolitikarar
– nyttige idiotar
for staten?» er temaet for
kvelden, og Dammen
oppfordrar aktuelle og
avdanka politikarar til å
møta opp.
Fredag sluttar festivalen
av med besøk av Atle
Berge. Forfattaren frå
Lindås er ferdig med to
av bøkene i den nye fotballserien
om Barcelonagjengen,
og fire nye blir
utgjevne neste år. I tillegg
til å lesa frå bøkene,
inviterer han borna til
å vera medforfattarar i

bøkene som er på veg.

Dette arrangementet er
for 4.klassingar.

Bente Dammen er svært
nøgd med avviklinga av
litteraturfestivalen så
langt:

— Me er berre halvvegs
enno, men det har
vore svært godt oppmøte,
og høg kvalitet over
det publikum har fått
servert. Det er berre å
møta opp til alle godbitane
me har denne veka
også.

Lars Sveinung Lid

bn@bygdanytt.no

S T R I L E N T O R S D A G 1 5 . S E P T E M B E R 2 0 1 1

Vil ha elevhjelp til nye barnebøker

LINDÅS: Atle Berge

(25) har skrive to
bøker om Barcelonagjengen,
og no vil
han ha hjelp av
elevane i Nordhordland
til å skriva dei
neste.

Av Livar Aksnes

livar@strilen.no

– Når eg skal rundt på
skulane i Nordhordland
for å snakka om bøkene om
Barcelona-gjengen, håpar eg at
dei vil hjelpe meg med idear til
bok nummer tre og fire, seier
Atle Berge til Strilen.

I samband med LeLitt-festivalen
i slutten av september skal
den unge forfattaren frå Seim
rundt på nesten tjue skular i
Nordhordland for å snakka om
bøkene han har skrive om
Barcelona-gjengen. Bøkene er
nett komne ut og heiter «Birk og
Barcelona-gjengen» og «Alle
mann i forsvar».

Fotballgalne

Barcelona-gjengen er seks guitar
som alle spelar på Komet I.L. sitt

fotballag. Dei er veldig opptekne av fotball, og det spanske fotballaget Barcelona er dei store heltane. Difor har dei alltid Barcelona-drakter under Kometdraktene når dei spelar kamp.

– Bøkene er tenkte for born i tredje til fjerde klasse, men eg håpar at også større born vil lesa dei, seier Berge.

Bøkene er såkalla lettlestbøker, som difor ikkje kan innhalda for lange og vanskeleg ord.

Vanskeleg

– Eg trudde at sidan eg hadde skrive ein voksenroman på 150 sider, ville det vera lett å skriva ei barnebok på 32 sider, men det var det ikkje. Eg måtte begynna opp att mange gonger, fortel Berge.

Han skreiv dei to bøkene i vinter. Ideen om Barcelonajengen var hans eigen, men han forstod snart at forlaget Samlaget kunne tenkja seg å gje ut fleire bøker om denne gjengen. Difor vil han no gjerne ha hjelp til å skriva fleire.

Fotballtrenar

– Var du god å spela fotball då du sjølv var liten?

– Nei, det var eg ikkje. Eg hadde problem med synet, og difor var det ofte eg ikkje såg ballen før han for forbi meg.

Men no har Berge fått fiksa synet og har vore trenar for eit miniputtlag i Seim. Og han er veldig fotballinteressert. Difor reiser han frå Oslo til Bergen annankvar helg for å få med seg Brann sine heimekampar.

– Fotball er jo det viktigaste i verda! seier han.

Spent

Han fortel at han er ganske spent på korleis skulebesøka vil arta seg, og no driv han og føreburr seg.

– Og så er eg litt uroleg for om eg vil finna fram til rett skule i tide, og eg er litt bekymra for dei smale vegane i Masfjorden.

På spørsmål om han skriv på ein ny roman for vaksne, svarar han ja, men kva den skal handla om, er hemmeleg.

FOTBALLFRELST: Forfattaren Atle Berge fra Hjelmtveit i Seim er fotballfrelst og har nett gjeve ut to barnebøker om ein gjeng gutar som spelar fotball. Bildet er frå i fjar haust, då Berge las frå vaksenboka si «Muntergang».

SERIE: Slik ser dei to første bøkene om Barcelona-gjengen ut.

Biletrapport om LeLittFestivalen i Biblioteka i Nordhordland hausten 2011.
Statistiske fakta, inntrykk frå arrangementa både ved eigne biletar og kommentarar, nokre avisreportasjar og rekneskapet.

Treng de meir informasjon ta kontakt med prosjektleiar eller eit av biblioteka:

Austrheim bibliotek : ausbib@aaraas.net

Lindås bibliotek:

Masfjorden folkebibliotek: folkebibl@masfjorden.kommune.no

Meland bibliotek: bibliotek@meland.kommune.no

Modalen bibliotek: inga@modalen.kommune.no

Osterøy bibliotek: biblioteket@osteroy.kommune.no

Radøy biliotek: Biblioteksjef@radoy.kommune.no

Lonevåg, 18.05.2012

Bente Dammen, prosjektleiar, tlf 56192602 eller 99361561.
e-post: bente.dammen@osteroy.kommune.no

Kapittel 8

Omtale

FREDAG 30. SEPTEMBER 2011 11:05

[PRINT](#) [E-MAIL](#)

Full spreiing av nynorsk litteratur

Lys Levende Adele og Sov søtt herr Spiss er på turne i Nordhordland. (Foto: Den Kulturelle Skolesekken)

LeLitt-festivalen i Nordhordland er i full gang, med 130 arrangement i åtte kommunar.

– Føremålet med festivalen er å vise det breie tilbodet til biblioteka, men også å setje fokus på den nynorske litteraturen, seier biblioteksjef i Osterøy, Bente Dammen.

Ho og biblioteket hennar har nett vore vert for ei figurteaterframsyning av Erna Osland si bok *Sov søtt herr Spiss*, som er eitt av om lag 30 arrangement som hennar bibliotek skal by på i løpet av festivalen. – Det var ei kjempefin framsyning. Og alt vi har av Osland vart utlånt etter førestellinga, smiler ho fornøgd. Neste store hending i Osterøy bibliotek er litterær lunsj med Arne Hjeltnes på fredag. Hjeltnes skal varte opp med sin romanfigur Ivar Nimme, medan Osterøy bygdekvinnelag skal stå for eit godt måltid mat.

(Meir under bildet!)

Biblioteksjef Bente Dammen i Osterøy er prosjektleiar for Nye tider - NyNorsk. (Foto: Toyni ↗

Også dei andre biblioteka i det som festivalen har vald å kalle Litteraturhusa i Nordhordland : 1 spennande på tapetet i den veka som er att av festivalen. *Sov søtt herr Spiss* skal rundt til fleire skrivekurs for vaksne, bokkafear og lesestunder. Biblioteka som er med i festivalen er i Lindås Meland, Masfjorden, Austrheim, Modalen og Osterøy.

LeLitt-festivalen, som altså er ein lese- og litteraturfestival, markerer også avslutninga av prosj NyNorsk. Dammen har vore prosjektleiar i dei snart tre åra prosjektet har gått. Nye tider – NyNorsk pilotprosjekt utvikla i samarbeid mellom biblioteka i Nordhordland og LNK, og Dammen har tiltaka som har føregått desse tre åra kan setje varige spor etter seg. Mellom anna er ho svært nøyde i dei åtte kommunane har kunne samla seg to gonger i året for å gå gjennom den nyaste nynorske vaksne og barn. Dette har vore så verdifullt for biblioteka at Dammen er sikker på at dei ønskjer det. Då kan hende med litteratur på både målformer, vel og merke.

Prosjektet skal evaluerast når festivalen er ferdig og dei tilsette har fått tid til å la festivitasen slenge seg.

Meir fokus på nynorsk litteratur, det er agendaen til prosjektet Nye tider - NyNorsk. (Foto: To:

MÅNDAG 25. OKTOBER 2010 11:06

PRINT

E-MAIL

Utviklar kortspel

Kortspelet Kamp skal gjere barna kjende med den nynorske litteraturskatten.
(Illustrasjonsfoto: Ammar Abd)

Pilotprosjektet Nye tider – ny norsk har utvikla kortspelet *Kamp* som snart er klart til bruk. Spelet set fokus på nynorsk

litteratur.

Prosjekkleiar Bente Dammen ved Osterøy bibliotek fortel at spelet snart skal prøvast ut saman med Høgskulen i Bergen, og så reknar ein med at det kan takast i bruk av skular og bibliotek neste år.

Spelet er eit 4-kortspel, kor korta har bilete og informasjon frå ulike nynorske barnebøker. Det har fleire nivå, og når ein spelar kjem opp i kamp med ein annan, er det om å gjere å kjenne til namn på folk i den aktuelle boka, forklarar Dammen. Bøkene som blir omtala på korta er ei blanding av ny litteratur, kjende bøker som kjem i parallelutgåver og klassikarar.

– Her finn du alt frå *Drakeguten* av Asbjørn Rydland til *Gummi-Tarzan* og bøker av Roald Dahl, seier bibliotekaren. Målet med spelet er at det skal gi barna gode assosiasjonar til bøker og stimulere dei til å lese bøkene på korta. Spelet er utvikla for barn mellom 10 og 12 år.

Prosjektet Nye tider – ny norsk starta opp i 2008 og er utvikla av LNK som eit pilotprosjekt.

TORSDAG 04. FEBRUAR 2010 10:46

Trur på formidling

Foto: Johannes Gilger

– **Me håpar å skape meir interesse for nynorsk litteratur, seier Bente**

Dammen, som er prosjektleiar i Nye tider – ny norsk, som biblioteka i Nordhordland gjennomfører.

Bente Dammen frå Osterøy er nytildelt i prosjektet, som er støtta av LNK og kommunane i Nordhordland. No håpar prosjektleiaren at dei også kan få støtte frå aktørar som fylkeskommunen og Fritt Ord. Målet er å skaffe tilstrekkeleg med midlar slik at ein kan få på plass ei prosjektleiarstilling i 70 prosent, samstundes som ein kan arrangere fleire aktivitetar. Målet med prosjektet er å gjere dei tilsette ved biblioteka betre rusta til å formidle den nynorske litteraturen.

– 8. mars skal me ha eit arrangement for alle tilsette ved biblioteka der me skal presentere den nynorske barnelitteraturen frå i fjor. Janne Karin Støylen frå Nynorskcenteret kjem for å formidle bøkene, fortel Dammen og peikar på at formidlinga av litteraturen er avgjerande for korleis lesaren mottek han.

– Me må gjere den nynorske litteraturen meir leiken og meir freistande for lesaren. Då treng dei tilsette ved biblioteka meir kunnskap for å kunne formidle han vidare. Målet er å få dei nynorske bøkene høgt opp på utlånsstatistikken.

Sjølv om dei nynorske bøkene ikkje alltid toppar utlånslistene, finst det unntak. I 2009 kom Vaffelhjarte av Maria Parr på 3. plass på utlånsstatistikken ved Osterøy folkeboksamling. Det er positivt, meiner Bente Dammen.

Prosjektet Nye tider – ny norsk starta opp i 2008, og Dammen håpar det er realistisk å halde liv i prosjektet i fleire år framover. No planlegg prosjektleiinga fleire arrangement, både for vaksne og barn. Mellom anna er det planar om lesesirklar og om å utvikle eit lesespel for barn.

Prosjektet er utvikla av LNK som eit pilotprosjekt.

Spår i lyrikk

Biblioteksjef Bente Dammen på Osterøy brenn for nynorsk lyrikk og litteratur. No har ho laga ein spå om nynorsk lyrikk.

Ronny Bertelsen
ronny@bygdnytt.no

DET ER VELKJEND at biblioteksjefen på Osterøy boblar over av idear. Påfunn som i utgangspunktet kan høyrast småville ut, men som likevel blir tema og endar opp med å bli gjennomførte.

DEN SISTE ideen er produksjon av ein lyrisk spå. Nøyaktig kva dette går ut på, kjem det svar på litt lenger ned i teksta.

Det starta med at biblioteksjefen nok ein gong hadde tatt litt for mykje Møllers tran. Prosjektet Nye tider - Nynorsk! ført til at ho fann fram pennen og søkte nok ein gong om prosjektpengar til nynorsk litteraturprosjekt for born og vaksne. Ho ville særleg gjera noko for nynorsk-elevane som hadde sakka akterut i høve bokmålselevane.

uariegast i norskiaget. Nidiegare var det motsett. Så då fann vi ut at eit prosjekt retta mot nynorskboarna, men også dei vaksne, måtte vera midt i blinken, og vi sokte om pengar. Og fekk nei. Etter ei tid vart vi kontakta av Landssamanslutninga av nynorskkommunar som ønskte samarbeid om eit nynorskprosjekt, og vi sokte saman om pengar til eit landsdekkjande opplegg på dette. Og fekk nei. Og så eit lite ja, for LNK ville gje oss pengar likevel, seier Dammen.

HO OG BIBLIOTEKA i dei andre sju kommunane i Nordhordland som Osterøy samarbeidar med fekk ein slumprpengar til å gå i gang med eit sterkt nedskalert opplegg. Dermed gjekk Dammen i gang med å leita etter god barne- og vaksenlitteratur på nynorsk, som ho kunne brukha i eit prosjekt for å fremja interessa for nynorsk litteratur.

Men jakta på god litteratur på nynorsk vart ikkje krona med den heilt store suksessen. Ikkje fordi det ikkje var så mykje å leita i, men fordi lite av litteraturen var god nok.

— Det er ein del god nynorsk litteratur, men det var ikkje til å gå vidare med dette prosjektet. Men eg visste det var ein del svært bra lyrikk på nynorsk, og det var då ideen om ein spå innan nynorsk litteratur kom. Etter å ha lese hauger av bøker,

SPÅ OG SPÅR: Biblioteksjef Bente Dammen på Osterøy har laga leikety for både store og små - i form av ein lyrisk spå. Foto: Ronny Bertelsen

“Ny statistikk viser at det no er nynorsk-elevane som gjer det därlegast i norskfaget.”

Bente Dammen

fann eg ein god del korte, men knallgode tekster eg kunne brukha i ein spå, seier Dammen.

SPÅEN VART ferdig akkurat i tide til å bli med på poesifestivalen på Lygra nyleg, og mottakinga her var upåklageleg.

— Ja, både store og små tykte dette var kjempemorosamt. Vi brukte bokbussen til Lindås og rigga oss til med spåkone og full pakke. Det var ko av folk som ville bli spådd.

— Er det «grei skuring» å brukha tekstene til forfattarane ordrett på den måten du her har gjort?

— Ja, på den måten vi har gjort dette held vi oss innanfor andsverkslova. Her er det eksklusive dikt til kvar einskild. Vi bibliotekfolk må vera ekstra noye på dette, veit du, smiler Dammen.

— **Og dette er** heilt nytt for ostringane?

— Ja, eg har testa det ut på ein barnehagestyrar, som tykte ideen og oppleget var kjempebra og ville ta det i bruk. For ostringane elles kan dei troppa opp på biblioteket siste veka før jul dersom dei ønskjer å bli lyrisk spådd. Og då blir det både dikt og spådom om norsk lyrikk dei får, seier Dammen.

— Blir det fleire slike prosjekt i tida framover?

— Ja, sjølv sagt blir det det. Om nokre veker er vi klare med nok eit nynorskopplegg, og det blir heilt sikert noko også ut over i 2011. Det er berre å følgja med, seier ein gåtefull biblioteksjef.

